

Beregnet til  
**Utdanningsdirektoratet**

Dokumenttype  
**Rapport**

Dato  
**Juni, 2016**

# RAPPORT KUNNSKAPSOVERSIKT SPESIFIKKE SPRÅKVANSKER



Dato **Juni, 2016**  
Skrevet av **Rambøll Management Consulting**

## INNHold

<b>1.</b>	<b>SAMMENDRAG</b>	<b>4</b>
1.1	Nærmere om spesifikke språkvansker	4
1.2	Om oppdraget	4
1.3	Hovedfunn	5
<b>2.</b>	<b>INNLEDNING</b>	<b>6</b>
2.1	Om oppdraget	6
2.2	Definisjoner som benyttes	7
2.3	Leseveiledning	8
<b>3.</b>	<b>METODE</b>	<b>9</b>
3.1	Ekspertintervjuer	9
3.2	Litteratursøk	9
3.3	Metodiske forbehold og avgrensninger	13
<b>4.</b>	<b>BAKGRUNN</b>	<b>14</b>
4.1	Språkutvikling og språkvansker	14
4.2	Ulike former for spesifikke språkvansker	15
4.3	Tiltak knyttet til spesifikke språkvansker	17
<b>5.</b>	<b>KUNNSKAPSOVERSIKT</b>	<b>18</b>
5.1	Oversikt over inkludert forskning	18
5.2	Det metodiske designet til de inkluderte studiene	20
5.3	Oversikt over tiltak og problematikk i de inkluderte artiklene	20
5.4	Oppsummering av den inkluderte forskningen	25
<b>6.</b>	<b>VURDERING</b>	<b>27</b>
6.1	Refleksjoner over utvalget	27
6.2	Hva sier kunnskapsoversikten oss?	28
6.3	Avsluttende kommentarer	29
<b>7.</b>	<b>LITTERATUR</b>	<b>30</b>
<b>VEDLEGG 1: SØKERESULTAT</b>		
<b>VEDLEGG 2: ANALYSESKJEMAER TIL DE INKLUDERTE PUBLIKASJONENE</b>		
<b>VEDLEGG 3: OVERSIKT OVER PUBLIKASJONER SOM FREMKOM I SØKENE</b>		

## TABELLER OG FIGURER

Tabell 3.1: Søkeord .....	10
Tabell 3.2: Databaser .....	12
Tabell 5.1: Publikasjoner som er inkludert til kunnskapsoversikten .....	18
Tabell 5.2: Oversikt over det metodiske designet til de inkluderte studiene .....	20
Tabell 5.3: Oversikt over type tiltak og problematikk i de inkluderte studiene .....	20
Figur 3.1: Trinn i Rapid Evidence Assessment metodikken .....	9
Figur 3.2: Kriterier for inklusjon i forskningsoversikten .....	11
Figur 4.1: Språkets komponenter .....	14
Figur 4.2: Ulike former for intervensjoner.....	17

# 1. SAMMENDRAG

Rambøll Management Consulting presenterer med dette sluttrapport for prosjektet «Kunnskapsoversikt over tiltak som forebygger og avhjelper spesifikke språkvansker hos barn og unge fra 0 til 24 år».

I dette kapittelet presenteres et sammendrag av rapportens hovedfunn.

## 1.1 Nærmere om spesifikke språkvansker

Spesifikke språkvansker er en betegnelse som brukes om *uventede* og *vedvarende* språkvansker, og som ikke kan forklares med andre former for funksjonsnedsettelse. Spesifikke språkvansker innebærer med andre ord at det er et misforhold mellom språklige ferdigheter og barnets fungering på andre utviklingsområder. Spesifikke språkvansker er en heterogen betegnelse, noe som betyr at ikke alle med denne diagnosen har de samme vanskene. Mens enkelte kan ha problemer med grammatikk og vokabular (ekspressive språkvansker), kan andre ha problemer med språklyder og å forstå talespråk (reseptive språkvansker), vansker med språklidssystemet (fonologiske vansker), eller kombinasjoner av disse. Det er også ulike grader av spesifikke språkvansker.<sup>1</sup> Felles for mange barn og unge med spesifikke språkvansker er at de har vanskelig for å følge ordinær undervisning og kan slite sosialt da språkvanskene gjør kommunikasjon og samhandling med andre utfordrende.

## 1.2 Om oppdraget

Hovedformålet med oppdraget har vært å utvikle en kunnskapsoversikt over forskning på tiltak som forebygger og avhjelper spesifikke språkvansker hos barn og unge fra 0-24 år, samt utarbeide en syntese av funn fra forskningen og identifisere viktige faktorer/forhold i arbeidet med å forebygge og hjelpe spesifikke språkvansker.

Kunnskapsoversikten skal brukes som utgangspunkt for å gi bedre og mer koordinert innsats og mer effektive tiltak for barn og unge med spesifikke språkvansker. Dette arbeidet skal utføres av Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet i samarbeid, og er en del av *0 -24 samarbeidet*<sup>2</sup>.

### 1.2.1 Om metoden

I arbeidet med å utvikle kunnskapsoversikten har vi benyttet *Rapid Evidence Assessment*-metodikk (REA). REA har mange fellestrekk med systematiske forskningsoppsummeringer (*systematic reviews*), og benyttes for å sammenfatte forskningsresultater fra ulike undersøkelser, i dette tilfellet tiltaksforskning for barn og unge med spesifikke språkvansker. Metoden følger strenge kriterier med forhåndsdefinerte søkeord og inklusjons- og eksklusjonskriterier. Basert på denne prosessen er formålet å få et helhetlig bilde av den eksisterende forskningen på feltet.

Rapporten inneholder:

1. en oversikt over forskning på tiltak som avhjelper og forebygger spesifikke språkvansker hos barn og unge i alderen 0-24 år, basert på inklusjonskriteriene
2. en sammenstilling av funnene fra de inkluderte artiklene, med vurderinger av disse

---

<sup>1</sup> Folkehelseinstituttet (2012)

<sup>2</sup> Hovedformålet med denne satsningen er komme frem til gode løsninger for samhandling i stat og kommune om tiltak for at flere skal lykkes i skolen og fullføre videregående opplæring, som grunnlag for en varig tilknytning til arbeidslivet. Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Helse- og sosialdepartementet er oppdragsgivere for programmet.

Kunnskapsoversikten baserer seg på forskningspublikasjoner på svensk, dansk og engelsk, som er publisert i perioden 2010 – 2016, og forskningspublikasjoner på norsk fra perioden 2005-2016.

### 1.3 Hovedfunn

1.3.1 Det eksisterer lite forskning på tiltak som skal avhjelpe og/eller forebygge spesifikke språkvansker I arbeidet med å søke etter, og vurdere relevansen av forskning, fant vi få studier som oppfylte inklusjonskriteriene. Kunnskapsoversikten inkluderer 17 publikasjoner (se tabell 3.1), hvor 2 er publikasjoner på svensk og 15 er publikasjoner på engelsk. Det er med andre ord ingen norske publikasjoner med i kunnskapsoversikten. Av norske publikasjoner som omhandler spesifikke språkvansker er nær sagt alle bachelor- eller masteroppgaver, som i henhold til inklusjonskriteriene ikke omfattes av denne kunnskapsoppsummeringen.

Kunnskapsoppsummeringen og arbeidet med denne viser med andre ord at det er forsket lite på tiltak som avhjelper og/eller forebygger spesifikke språkvansker for barn og unge. Det er i større grad forsket på tiltak for å avhjelpe og/eller forebygge språkvansker generelt. Denne forskningen og tiltakene er imidlertid ikke inkludert i herværende kunnskapsoppsummering, da det generelle begrepet språkvansker omhandler alt fra stumhet og afasi til stamming og grammatikalske vansker, og dermed favner for vidt til å være relevant for dette oppdraget.

1.3.2 Metodiske svakheter ved flere effektstudier

Av den inkluderte forskningen er flere av publikasjonene kunnskapsoppsummeringer som igjen viser til effektstudier med RCT eller kvasi-eksperiment som metodisk design. En gjennomgående konklusjon fra disse kunnskapsoppsummeringene er imidlertid at studiene ofte ikke er pålitelige eller valide, og at de dermed ikke har grunnlag for å si noe om tiltakets effekt. Dette skyldes i stor grad at det er små utvalg, frafall og ikke-sammenlignbar kontrollgruppe.

1.3.3 Ingen av de inkluderte artiklene har et tverrsektorielt perspektiv

En av problemstillingene til herværende oppdrag har vært hva forskning sier om tverrsektorielle tiltak for å avhjelpe og/eller forebygge spesifikke språkvansker. Det skulle legges spesielt vekt på tiltak knyttet til overgang mellom barnehage og skole, og samarbeid mellom skole/barnehage og foreldre. Kunnskapsoppsummeringen viser imidlertid at det ikke er noen publikasjoner som omhandler tiltak hvor flere sektorer/eller arenaer er representert. Forskningen som er gjort på tiltak for å avhjelpe og/eller forebygge spesifikke språkvansker er i stor grad konsentrert om isolerte forhold, som effekten av et enkelt ordlæringsprogram eller undervisning i smågrupper.

1.3.4 Lite om tiltak rettet mot reseptive språkvansker

Av tiltakene som omtales i de inkluderte artiklene, er det lite dokumentert effekt og forskning på reseptive språkvansker. Det er i stedet mer fokus på ekspressive språkvansker, og det kan virke som det er enklere å innrette tiltak for personer som har vansker av denne typen.

1.3.5 «Det trengs mer forskning» er en gjennomgående anbefaling

Siden det er gjennomgående lite forskning på tiltak rettet mot denne gruppen, og fordi mange av studiene som eksisterer har metodiske svakheter, er det en anbefaling i samtlige inkluderte publikasjoner at det trengs mer forskning på spesifikke språkvansker generelt og tiltak som skal avhjelpe og forebygge slike vansker hos barn og unge.

## 2. INNLEDNING

Rambøll Management Consulting (RMC) har påtatt seg oppdraget «*Utvikling av kunnskapsoversikt over tiltak som forebygger og avhjelper spesifikke språkvansker hos barn og unge fra 0-24 år*».

Spesifikke språkvansker er en betegnelse som brukes om *uventede og vedvarende* språkvansker, som ikke kan forklares med andre former for funksjonsnedsettelse. Spesifikke språkvansker innebærer med andre ord at det er et misforhold mellom språklige ferdigheter og ferdigheter på andre utviklingsområder.<sup>3</sup>

Spesifikke språkvansker er ikke en like kjent problematikk i barnehage og skole som andre utviklingsforstyrrelser, som for eksempel ADHD eller autisme. Spesifikke språkvansker er imidlertid ikke et uvanlig problem, og det er vanlig å angi at omtrent 7 prosent av 5-åringene har slike vansker.<sup>4</sup> Spesifikke språkvansker vedvarer ofte inn i ungdoms- og voksen alder, og det er bred enighet om at barn med språkvansker, har en økt risiko for språk- og leserelaterte vansker. Videre er det mye som tyder på at barn med spesifikke språkvansker har en forhøyet risiko for psykososiale vansker senere i livet. Hulme og Snowling<sup>5</sup> påpeker at: «*problems in understanding or producing language are among the most frustrating and isolating handicap a child can experience*», og forskning viser at barn og unge med spesifikke språkvansker oftere strever med sosialt samspill, har større grad av emosjonelle problemer og høyere forekomst av blant annet angst og depresjon sammenlignet med jevnaldrende.<sup>6,7</sup> Den høye graden av samvariasjon mellom ulike former for psykososiale problemer og spesifikke språkvansker tilsier at det er behov for tiltak rettet mot å avhjelpe både den språklige og de sosiale sidene ved problematikken.

### 2.1 Om oppdraget

Det eksisterer i dag lite systematisk kunnskap om tiltak utviklet for å forebygge og avhjelpe spesifikke språkvansker. Bedre kjennskap til ulike tiltak, hva som eksisterer og effekten av disse, er dermed viktig som et ledd i at flere unge skal lykkes i skolen og fullføre videregående opplæring, og på den måten sikres varig tilknytning til arbeidslivet.

Et overordnet mål for herværende prosjekt har vært nettopp å dokumentere hva som finnes av forskning på tiltak knyttet til spesifikke språkvansker hos barn og unge.

Hovedproblemstillingen for oppdraget er:

*Hva viser forskningen er gode tiltak for barn og unge med spesifikke språkvansker, på tvers av sektorer, når det gjelder å fremme deres fungering og utviklingspotensial i utdanning, arbeidsliv og dagligliv?*

Formålet med oppdraget har vært:

1. å utvikle en kunnskapsoversikt over tiltak som forebygger og avhjelper spesifikke språkvansker hos barn og unge fra 0 til 24 år
2. å utarbeide en syntese av funn fra forskning, og
3. å identifisere viktige faktorer/forhold i arbeidet med å forebygge og avhjelpe spesifikke språkvansker

<sup>3</sup> Rygvold, A.-L. og M. Klem (2015)

<sup>4</sup> Estimering av forekomst er imidlertid nært knyttet til den enkelte studies definisjon av spesifikke språkvansker.

<sup>5</sup> Hulme and Snowling (2009)

<sup>6</sup> Forskningen er imidlertid ikke tydelig på at språkvanskene nødvendigvis er den direkte årsaken til psykososiale vansker, og mekanismene i sammenhengen mellom språkvansker og psykososiale vansker er per i dag fortsatt lite forskningsmessig belyst.

<sup>7</sup> Rygvold, A.-L. og M. Klem (2015)

Kunnskapsoversikten av de inkluderte forskningsartiklene leveres i form av en registreringstabell for hver forskningsartikkel som vedlegg til denne rapporten. Her vil kjennetegn ved publikasjonene bli redegjort for, med tanke på metodebruk, målgrupper problematikk og tiltak.

I tillegg til at rapporten skal dokumentere hva som fins av tiltak rettet mot å forebygge og avhjelpe spesifikke språkvansker, er det et viktig formål med undersøkelsen å peke på områder der det mangler forskning; er det grupper, sektorer eller forhold ved spesifikke språkvansker som i større grad bør forskes på for å kunne utvikle gode tiltak overfor personer med spesifikke språkvansker?

## 2.2 Definisjoner som benyttes

I dette avsnittet vil vi redegjøre for hvilke definisjoner og avgrensninger som ligger til grunn for de sentrale begrepene i oppdraget:

- Spesifikke språkvansker
- Tiltak som forebygger og/eller avhjelper

### 2.2.1 Definisjon av spesifikke språkvansker

Spesifikke språkvansker er et begrep som brukes i ulike sammenhenger og med ulik betydning. Spesifikke språkvansker kan arte seg i ulike grader og typer, blant annet ekspressive og reseptive språkvansker.

Jf. konkurransegrunnlaget skal følgende definisjon av spesifikke språkvansker legges til grunn for herværende kunnskapsoversikt:

*«Språkvansker handler i denne sammenhengen om barn og unge som strever med å tilegne seg språket. De kan ha vansker knyttet til å forstå hva andre sier, uttrykke seg og bruke språket slik man forventer ut fra alderen. Betegnelsen **spesifikke språkvansker** brukes om barn og unge med uventede og vedvarende språkvansker (Leonard, 2014; Bishop, 2006), som ikke kan forklares med andre former for funksjonsnedsettelse. Spesifikke språkvansker innebærer med andre ord at det er et misforhold mellom språklige ferdigheter og barnets fungering på andre utviklingsområder [...]. Spesifikke språkvansker blir vanligvis også avgrenset fra generelle språkvansker som er språklige problemer assosiert med eller kan forklares ut fra andre utviklingsforstyrrelser».*

### 2.2.2 Definisjon av tiltak

Da formålet med dette oppdraget er å kartlegge hva forskningen sier at er gode *tiltak* for barn og unge med spesifikke språkvansker, er det behov for en nærmere redegjørelse for hva som menes med tiltak.

Et tiltak forstås som en *«tidsavgrenset innsats med en konkret målsetting om å endre en allerede oppstått situasjon eller forebygge at situasjonen oppstår»*. I denne sammenhengen handler tiltak dermed om en tidsavgrenset innsats som har til hensikt å *forebygge* og/eller *avhjelpe* spesifikke språkvansker, med utgangspunkt i en definisjon av spesifikke språkvansker som redegjort for i avsnittet over.

*«Forebyggende tiltak»* handler om innsatser som har til hensikt å hindre at graden av spesifikke språkvansker utvikler seg. Etter vår forståelse av *«forebyggende tiltak»* handler det altså ikke om å unngå at spesifikke språkvansker oppstår, men å minimere omfang og graden av det. Slike tiltak skjer ofte i tidlig alder, først og fremst i barnehagen og primærhelsetjenesten.

Når det gjelder *«tiltak som avhjelper»* handler det om innsatser som skal bidra til å gjøre hverdagen til personer med spesifikke språkvansker lettere. Slike tiltak skjer i barnehagen, men ofte også når barna har kommet i skolealder. Da spesifikke språkvansker får ulike uttrykk og



konkrete konsekvenser for den enkelte, vil tiltak kunne være innrettet mot å avhjelpe ulike forhold. Et sentralt element i gjennomgangen av forskningen er derfor *hva* de ulike tiltakene søker å avhjelpe. Dette vil vi komme nærmere tilbake til i bakgrunnskapitlet.

### 2.3 **Leseveiledning**

Resten av rapporten er strukturert som følger:

- **I kapittel 3** beskrives den metodiske tilnærmingen til kunnskapsoppsummeringen
- **Kapittel 4** utgjør et bakgrunnskapittel og redegjør blant annet nærmere for hva spesifikke språkvanser er og hvordan spesifikke språkvanser kommer til uttrykk.
- **I kapittel 5** presenteres artiklene som inngår i forskningsoppsummeringen
- **Kapittel 6** oppsummerer funnene og presenterer Rambølls vurderinger

### 3. METODE

I henhold til oppdraget fra Utdanningsdirektoratet har vi gjort et systematisk søk etter forskning på tiltak som skal avhjelpe og/eller forebygge spesifikke språkvansker hos barn, samt vurdert og oppsummert artiklene som svarte til våre kriterier. I dette kapitlet vil vi redegjøre nærmere for den metodiske gjennomføringen av prosjektet, herunder søkestrategien, gjennomføring av søket, sorteringen og verktøyet for registrering og analyse av artiklene.

#### 3.1 Ekspertintervjuer

Undersøkelsen ble innledet med å intervjuere eksperter på spesifikke språkvansker: Anne-Lise Rygvold (UiO), Marianne Klem (Statped), Ratib Lekhal (BI) og Mari Vaage-Wang (Folkehelseinstituttet). Sistnevnte har også bistått oss som sparring- og diskusjonspartner underveis i prosjektet.

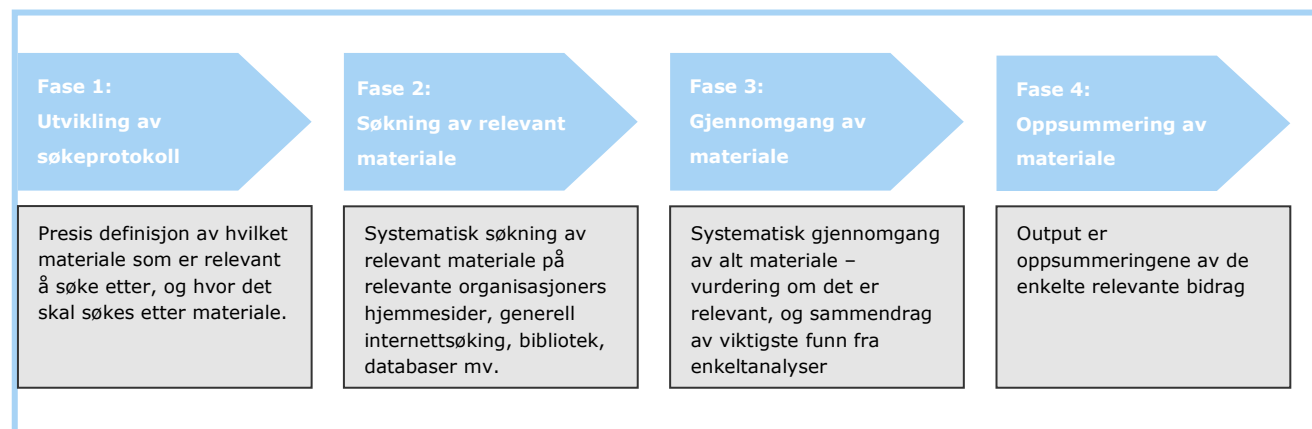
Formålet med de innledende intervjuene var å få mer kunnskap om spesifikke språkvansker, og innspill til det videre arbeidet. Dataene fra intervjuene ble både brukt til å innrette litteratursøket, herunder utvikle søkeprotokoll med inklusjons- og eksklusjonskriterier, søkeord og nøkkelstudier, samt som kunnskapsgrunnlag i arbeidet med å besvare problemstillingene som danner grunnlaget for denne rapporten.

#### 3.2 Litteratursøk

For å identifisere relevante studier til kunnskapsoppsummeringen, har vi gjennomført søk med forhåndsdefinerte søkeord i utvalgte databaser i henhold til metoden *Rapid Evidence Assessment (REA)*<sup>8</sup>, også kalt «hurtig forskningsoppsummering»<sup>9</sup>. REA har mange likhetstrekk med systematiske forskningsoppsummeringer (*systematic reviews*), men er mindre omfattende, og benyttes når tidsrammen er begrenset, slik den har vært i gjennomføringen av dette prosjektet. REA brukes for å sammenfatte forskningsresultater fra ulike undersøkelser, med formål om å få et helhetlig bilde av den eksisterende forskningen på feltet.

Som det fremgår av figur 3.1, består REA-metodikken av fire faser:

**Figur 3.1: Trinn i Rapid Evidence Assessment metodikken**



I de neste avsnittene vil vi presentere de fire fasene nærmere.

##### 3.2.1 Søkeprotokoll

Etter at vi hadde gjennomført de innledende intervjuene, gikk vi i gang med første fase av prosjektet, hvor det ble utviklet en søkeprotokoll for litteratursøket, hvor det ble definert en liste

<sup>8</sup> Rambøll Management Evaluation Society 2008

<sup>9</sup> Kunnskapssenteret 2013

med søkeord, og hvilke databaser som skal benyttes i søket. Søkeprotokollen ble skissert i et eget metodenotat som ble kvalitetssikret og godkjent av oppdragsgiver før søket ble igangsatt.

Tabell 3.1 presenterer søkeordene som ble benyttet i litteratursøkene.

**Tabell 3.1: Søkeord**

Norsk	Engelsk	Dansk	Svensk
Spesifikke språkvansker	Specific Language Impairment	Spesifikke sproglige vanskeligheter	Specifik språkstörning
Spesifikke språkvansker + tiltak	Specific Language Impairment + interventions	Spesifikke sproglige vanskeligheter+ tiltag	Specifik språkstörning+tilttag
Spesifikke språkvansker + RCT	Specific Language Impairment+RCT	Spesifikke sproglige vanskeligheter + RCT	Specifik språkstörning+RCT
Spesifikke språkvansker + intervensjon	SLI + intervention	Spesifikke sproglige vanskeligheter + intervention	Specifik språkstörning+intervention
Spesifikke språkvansker + avhjelpe	Specific language impairment+help	Spesifikke sproglige vanskeligheter + indgriben	Specifik språkstörning +hjälpa
Spesifikke språkvansker + behandle	Specific language impairment+treatment	Spesifikke sproglige vanskeligheter+behandle	Specifik språkstörning+behandla
Spesifikke språkvansker + kvasi-eksperiment	Specific language delay+quasi-experiment	Specifik sprogforstyrrelse+kvasi-eksperimentelt design	Specifik språkstörning + kvasi-eksperiment
Spesifikke språkvansker + effektstudier	Specific language impairment+effect study	Specifik sprogforstyrrelse+effektstudier	Specifik språkstörning+effektstudium
Utviklingsmessige språkvansker	Developmental language delay	Afvigende sprogudvikling	Utvecklingsmässig språkförstörning
Språkvansker + tiltak	Primary language Difficulties	Sproglige vansker+tiltak	Primär språkstörning
Kommunikasjonsvansker	Speech, language and communication needs	Kommunikationsvansker	Kommunikationsvansker

Som det fremgår av tabell 3.1, har vi brukt ulike kombinasjoner av søkeord for å sikre på at vi ikke overså viktige studier ved å være for snevre i valg av søkeord. I den innledende fasen av arbeidet gjennomførte vi prøvesøk i databasen *Google Scholar* for å identifisere hvilke søkeord som ville gi relevante treff. Her tok vi først i bruk de generelle begrepene «spesifikke språkvansker» og «specific language impairment». Disse søkeordene ga henholdsvis 666 og 173.000 treff (i perioden 2010-2016<sup>10</sup>). Vi så derfor behovet for å spesifisere søkene nærmere, og la til «tiltak», «intervensjon» og «RCT»<sup>11</sup>. Dette førte til et vesentlig lavere antall treff, henholdsvis 552, 273 og 10. Vi gjorde tilsvarende utvidelse av søkeord på de andre språkene. En oversikt over hvor mange treff de ulike søkeordene (og kombinasjoner av disse) ga, fremkommer av vedlegg 1, søkeresultater.

Gjennom prøvesøket oppdaget vi at det ikke var tilstrekkelig kun å bruke begrepene «spesifikke språkvansker» og «specific language impairment», da fenomenet blir beskrevet ulikt i forskjellige undersøkelser. Vi utvidet derfor listen med andre begreper som brukes om det samme

<sup>10</sup> I det norske søket tok vi – etter avtale med Utdanningsdirektoratet – utgangspunkt i perioden 2005 og frem til nå, mens artiklene på de øvrige språkene, er hentet fra søk i perioden 2010-2016.

<sup>11</sup> Ordene «behandling» og «treatment» ga stort sett resultater knyttet til medisinsk forskning, knyttet til diagnostisering og klinisk opprinnelse, og førte til få relevante treff.

fenomenet, som «språkvansker»<sup>12</sup> «utviklingsmessige språkvansker», «developmental language delay» og «primary language difficulties».

Vi gikk med andre ord bredt ut når det gjaldt søkeord for å sørge for at vi ikke gikk glipp av relevante studier. Det viste seg imidlertid at flere av søkene ikke ga relevante treff i henhold til problemstillingene skissert i konkurransegrunnlaget. For å identifisere de relevante publikasjonene til dette prosjektet, utviklet vi derfor et sett med inklusjons- og eksklusjonskriterier. Publikasjonene som ikke oppfylte disse på forhånd definerte kriteriene, inngår ikke i kunnskapsoversikten. Figur 3.2 presenterer inklusjons- og eksklusjonskriterier som har blitt benyttet i gjennomgangen av publikasjonene.

**Figur 3.2: Kriterier for inklusjon i forskningsoversikten**

**KRITERIER FOR INKLUSJON I FORSKNINGSOVERSIKTEN**

1. Studiene må være vitenskapelige, det vil si at de enten bygger på systematiske, empiriske undersøkelser eller gir oversikt over funn fra flere systematiske, empiriske undersøkelser (oversiktsartikler / metaartikler)
2. Bachelor- og masteroppgaver skal ikke inkluderes.
3. Studiene må være skrevet på norsk, dansk, svensk eller engelsk.
4. De norske studiene må være publisert i 2005 eller senere. De engelske, svenske og danske studiene må være publisert i 2010 eller senere. Sentrale studier som er publisert før 2010 vil også bli inkludert, etter avtale med Utdanningsdirektoratet.
5. Studiene må falle inn under definisjonen av spesifikke språkvansker som redegjort for innledningsvis.
6. Studiene må omhandle *tiltak* med et *avhjelpende* og eller *forebyggende* fokus.
7. Studien må omhandle tiltak rettet mot barn og unge i alderen 3-24 år.

For at publikasjonene skulle være relevante for herværende oppdrag, og på den måten inngå i kunnskapsoversikten, må samtlige av ovenstående syv punkter være oppfylt.

Som det fremgår av de to første inklusjonskriteriene er det bare vitenskapelige undersøkelser på nivå over masteroppgaver som er inkludert i kunnskapsoversikten. Ulike former for brosjyrer og informasjonsmateriell er følgelig ikke inkludert. Det samme gjelder eksamensoppgaver.

Videre, jf. kriterium 5, må studiet falle inn under definisjonen av spesifikke språkvansker som fremkommer i avsnitt 1.2.1. Denne definisjonen er forholdsvis vid, med utelukker språkvansker som skyldes eller kan forklares ved andre diagnoser eller sykdommer. Publikasjoner og undersøkelser som tar utgangspunkt i en annen definisjon av spesifikke språkvansker er følgelig ikke inkludert.

<sup>12</sup> «Språkvansker» viste seg å være for generelt, da det handlet om alle typer språkvansker, fra afasi, døvhet til forsinket språkutvikling, og var derfor et lite hensiktsmessig søkeord.

Videre fremkommer det av oppdragets tittel og problemstillinger at forskningsoversikten skal gjelde *tiltak med et avhjelpende og/eller forebyggende fokus*. Publikasjoner som drøfter hva spesifikke språkvansker er, hvordan det oppstår og hvorvidt spesifikke språkvansker har sammenheng med andre (kognitive) vansker som autisme, ADHD, dysleksi og APD (Auditive Processing Disorder), er følgelig ikke inkludert da de ikke omhandler tiltak som avhjelper eller forebygger problemet. Publikasjoner som omhandler kartlegging av barn og unge for å avdekke om de har spesifikke språkvansker, er også utelatt.

Som det vil fremgå av resultatkapittelet (kapittel 5), endte vi opp med et forholdsvis lite antall publikasjoner. Dette er i tråd med hva vi fant i de innledende ekspertintervjuene, hvor det kom frem at det er forsket lite på tiltak som avhjelper og/eller forebygger spesifikke språkvansker, særlig på norsk. Det meste er master- og bacheloroppgaver, men jf. inklusjonskriterium 2, falt disse utenfor rammen av oppdraget og er derfor ikke inkludert i kunnskapsoversikten.

### 3.2.2 Gjennomføring av søk og gjennomgang og oppsummering av funn

I prosessen som tilsvarer fase 2-4 i figur 3.1 ble litteratursøket gjennomført, publikasjonene gjennomgått og oppsummert.

Søket ble gjennomført i et utvalgt databaser som vi vurderer at tilsammen skal dekke de vesentlige forskningsartiklene. Tabell 3.2. viser hvilke databaser det ble søkt i.

**Tabell 3.2: Databaser**

#### Databaser

- **Google Scholar**
- **Cristin**
- **Cochrane**
- **Wiley Library**
- **PubMed**
- **PubPsych**
- **ERIC**

Selve litteratursøket ble gjennomført i to faser, da det underveis i oppdragsperioden, og på bakgrunn av dialog med oppdragsgiver, ble bestemt at tidsrammen for de norske søkene skulle utvides og at det skulle søkes i flere databaser enn opprinnelig avtalt. Den første delen av søket ble gjennomført i februar/mars 2016 for tidsperioden 2010 og frem til nå. Det ga, som tidligere nevnt, 618 treff. Andre del av søket ble gjennomført i april 2016, for perioden 2005 – 2009, og ga 346 treff.

Etter gjennomføringen av søket i de to fasene satt vi igjen med en liste på totalt 168 publikasjoner som oppfylte inklusjonskriteriene 3 og 4 (det vil si at de var publisert på norsk, dansk svensk eller engelsk, og at de var publisert i tidsrommet 2005-2016 (publikasjoner på norsk) og 2010-2016 (publikasjoner på svensk, dansk og engelsk)).<sup>13</sup> Disse publikasjonene ble gjennomgått nærmere, og det ble gjort en vurdering på om de oppfylte de resterende inklusjonskriteriene 1, 2, 5, 6 og 7 (det vil si at det var vitenskapelige undersøkelser på nivå over masteroppgave, at de tok utgangspunkt i en lik/lignende definisjon av spesifikke språkvansker, at de omhandlet *tiltak med et avhjelpende eller forebyggende fokus* rettet mot barn og unge i alderen 3-24 år). Det store flertallet av disse 168 publikasjonene ble forkastet fordi de ikke oppfylte inklusjonskriteriene 1 og 2, det vil si at publikasjonene var bachelor- og/eller masteroppgaver. Mange av publikasjonene ble også forkastet fordi de ikke omhandlet *tiltak med et avhjelpende og/eller forebyggende fokus*. Mange av publikasjonene omhandlet diskusjoner om hva SSV er og grenseoppgangen opp mot andre diagnoser.

<sup>13</sup> Disse 166 artiklene er listet opp i vedlegg 3.

Etter denne andre gjennomgangen satt vi igjen med totalt 17 publikasjoner som oppfyller alle inklusjonskriteriene. Av disse 17 publikasjonene er to skrevet på svensk og de resterende 15 er skrevet på engelsk. Disse 17 publikasjonene er det som utgjør kunnskapsgrunnlaget i denne kunnskapsoppsummeringen. Artiklene presenteres og redegjøres nærmere for i kapittel 4.

Alle de 168 artiklene som oppfylte kriteriene 3-4 er registrert i vedlegg 2.

### 3.3 **Metodiske forbehold og avgrensninger**

Til tross for at det er gjennomført et omfattende og systematisk arbeid for å kartlegge og innhente relevant litteratur, tas det forbehold om at relevante forskningspublikasjoner kan ha blitt utelatt fra kunnskapsoversikten.

REA-metodikken som benyttes i prosjektet, innebærer bruk av forhåndsdefinerte søkeord (tabell 3.1) i utvalgte databaser (tabell 3.2) og bruk av inklusjonskriterier (figur 3.2). En slik avgrenset ramme for prosjektet vil gi et bilde av forskning på *tiltak som forebygger og avhjelper spesifikke språkvansker* ser ut, men følgelig ikke være en uttømmende totaloversikt over hva som finnes av tiltaksforskning på feltet.

REA-metodikk er imidlertid valgt for å sikre høy reliabilitet og etterprøvnbarhet. En gjentakelse av undersøkelsen, med tilsvarende søkestrategi som her, vil med stor sannsynlighet vil føre til det samme resultatet. Høy reliabilitet er med andre ord avgjørende for med hvor stor sikkerhet man kan konkludere, og vi har i dette prosjektet etterstrebet høy reliabilitet gjennom å følge metoden stringent.

## 4. BAKGRUNN

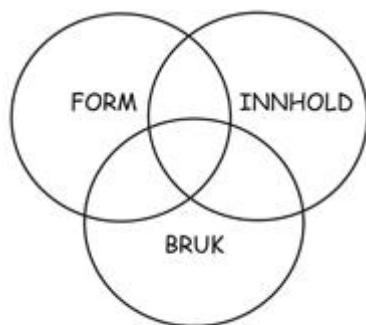
I dette kapittelet vil vi redegjøre nærmere for bakgrunnen for oppdraget. Vi vil redegjøre kort for hvordan spesifikke språkvansker defineres i forskningslitteraturen, og hvilke former for spesifikke språkvansker som eksisterer.

### 4.1 Språkutvikling og språkvansker

Språk hos barn og unge utvikles i en kontinuerlig prosess. Frem til 6-årsalderen lærer barn ca. 14.000 ord, og fra 2-årsalderen begynner vanligvis prosessen med å sette sammen ord til små setninger. Det er imidlertid store individuelle forskjeller i barns tale- og språkutvikling. Noen barn tilegner seg språket betydelig raskere enn sine jevnaldrende, mens andre har forsinket utviklingstakt.

Språk kan deles inn i komponentene *fonologi*, *grammatikk*, *semantikk* og *pragmatikk*. En annen inndeling er form (*fonetikk*, *fonologi* og *grammatikk*), innhold (*semantikk* og *mening*) og funksjon (bruk og *pragmatikk*). Uavhengig av inndeling vil et godt språk og en normal språkutvikling avhenge av en vellykket integrasjon mellom de ulike komponentene, jf. figur 4.1.<sup>14</sup>

Figur 4.1: Språkets komponenter<sup>15</sup>



Bloom og Laheys språkmodell (1978)

Dersom barnet har større vansker med én av komponentene enn det man kan forvente ut i fra barnets alder, eller samspillet mellom dem ikke er i balanse, kan det tyde på at barnet har en språkvanske.<sup>16</sup>

#### 4.1.1 Spesifikke språkvansker

Språkvansker generelt kan være forårsaket av og/eller ha sammenheng med andre forhold som hørselsvansker, ulike syndromer, psykisk utviklingshemming, generell utviklingsmessig forsinkelse, kulturelle forhold (flerspråklighet / minoritetsspråklig), understimulering og/eller ervervet (hjerne)skade.<sup>17</sup> *Spesifikke språkvansker* er imidlertid en betegnelse som brukes om barn og unge med uventede og vedvarende språkvansker, som *ikke* kan forklares med andre former for funksjonsnedsettelse som forholdene nevnt ovenfor<sup>18</sup>. Spesifikke språkvansker innebærer med andre ord at det er et misforhold mellom språklige ferdigheter og barnets fungering på andre utviklingsområder.

Barn med spesifikke språkvansker begynner ofte å snakke senere enn andre barn og snakker ofte i kortere og enklere setninger. Videre har barn med SSV ofte vansker med å skjønne og

<sup>14</sup> Backman, E. et al. (2015); Statped (2014)

<sup>15</sup> Statped (2014)

<sup>16</sup> Statped (2014)

<sup>17</sup> Statped (2014)

<sup>18</sup> Leonard (2014); Bishop (2006)

benytte riktig grammatikk (benytter f.eks. alltid presens av verbene) og har følgelig problemer med setningsstruktur (syntaks) og mening (semantikk).<sup>19</sup>

#### 4.1.2 Følgevansker av spesifikke språkvansker og betydningen av kommunikasjon

Personer med spesifikke språkvansker utvikler i enkelte tilfeller følgevansker som et resultat av at de kan slite med å kommunisere med omgivelsene. Viktigheten av kommunikasjon er godt dokumentert i forskningslitteraturen. Kommunikasjonsvansker er for eksempel nært koblet til problematferd hos barn og unge, som ses på som en form for kommunikasjon når annen kommunikasjon ikke fungerer.

Kommunikasjon og språk er en identitetsskapende faktor både for individet og for grupper av mennesker. Kommunikasjon styrker fellesskapsfølelsen og er en viktig forutsetning for å kunne være aktiv i og føle seg som en del av samfunnet og omgivelsene. Hvis man ikke kan formidle det man ønsker å formidle, blir man avhengige av andre og får dermed mindre grad av selvbestemmelse.<sup>20</sup> Videre viser forskning at evnen til å kommunisere med omgivelsene er en av de viktigste faktorene når det gjelder livskvalitet hos personer med funksjonsnedsettinger. Personer med kommunikasjonsvansker som vedvarer inn i voksenlivet opplever ofte ensomhet og utestenging fra samfunnet.<sup>21</sup>

I rapporten «*Omsorgssvikten som ingen snakker om*»<sup>22</sup>, av «Foreldreforeningen for barn med språkvansker» blir situasjonen til 17 barn med spesifikke språkvansker beskrevet. Rapporten viser flere eksempler på at elevene sliter stort på skolen, og også delvis isolert fra de andre barna og mobbet på skolen.<sup>23</sup>

#### 4.2 Ulike former for spesifikke språkvansker

Ut over at språkvansken ikke skal kunne forklares av andre forhold, og at språkvansken dermed er den primære vansken, er det uenigheter innad i forskningslitteraturen om hva som definerer spesifikke språkvansker. Det er ulike syn på hvilke kriterier man setter for å diagnostisere spesifikke språkvansker, hvilke årsaker som ligger bak, hva som er gode kliniske markører, hva vansken i hovedsak dreier seg om og hvilke tiltak som er mest hensiktsmessige.<sup>24</sup> Det innebærer at det kan være utfordrende å finne en entydig, konsensuspreget forståelse av hva spesifikke språkvansker er.

På tross av at det i forskningslitteraturen ikke er enighet om én definisjon av spesifikke språkvansker, er det vanlig å skille mellom tre ulike typer spesifikke språkvansker: 1) Ekspressive vansker, 2) Kombinasjon av ekspressive og reseptive vansker og 3) Fonologiske vansker.<sup>25</sup>

*Ekspressive vansker*, eller vansker med talespråket, kommer til uttrykk ved at personen har et begrenset aktivt ordforråd, problemer med språklydsystemet, problemer med grammatikk, problemer med å produsere lange og komplekse setninger, ordletingsvansker og/eller innholdsmessige forvekslinger. Personen vil skåre markant lavere på ekspressive språktester enn forventet i henhold til ikke-verbal intelligens og resultater på reseptive tester.

*Kombinasjon av ekspressive og reseptive vansker* kommer til uttrykk ved at personen i tillegg til de ekspressive vanskene som beskrevet over, også har problemer med å forstå ord og setninger og relasjoner knyttet til kommunikasjon og verbalspråket.

---

<sup>19</sup> Folkehelseinstituttet (2014); Smith-Lock, K. M. et al. (2013)

<sup>20</sup> Backman, E. (2015)

<sup>21</sup> Eberhart et al. (2014)

<sup>22</sup> Foreldreforeningen for barn med språkvansker (2012)

<sup>23</sup> Stavanger Aftenblad (2013)

<sup>24</sup> Jørgensen, E. (2011)

<sup>25</sup> Statped (2014)



*Fonologiske vansker* kommer til uttrykk ved at personen i utgangspunktet har god språkforståelse, godt ordforråd og evner å bruke språket aktivt, men at han/hun har vansker med å tilegne seg og bruke språklydsystemet.

#### 4.2.1 Forekomst av og årsaker til spesifikke språkvansker

Forekomsten av spesifikke språkvansker varierer ut i fra hvilke kriterier og definisjon man legger til grunn, og det eksisterer derfor ikke eksakte tall på hvor stor andel av befolkningen som har spesifikke språkvansker. Enkelte språkforskere hevder at 10-15 prosent av alle barn har forsinket språkutvikling og/eller språkvansker, og av disse er det anslått at mellom 3-7 prosent har spesifikke språkvansker. Det er flere gutter enn jenter som har spesifikke språkvansker, men det er ingen enkeltstående faktor som forklarer hvorfor noen barn har dette og andre ikke.

Årsaksforholdene er sannsynligvis komplekse og sammensatte. Noen undersøkelser tyder på at det er en sammenheng mellom spesifikke språkvansker og barnets minnefunksjon i relasjon til det vi hører. Andre studier antyder en begrenset kapasitet når det gjelder informasjonsbearbeidelse<sup>26</sup> og en begrensning knyttet til fonologisk minne<sup>27</sup>, mens andre igjen har antydnet at spesifikke språkvansker kan forklares med begrensninger i auditiv diskriminasjon<sup>28</sup>.

Videre er det enkelte studier som indikerer at spesifikke språkvansker har en genetisk komponent da mellom 50 til 70 prosent av alle barn med SSV har minst ett annet familiemedlem med samme vanske.<sup>29</sup>

#### 4.2.2 Kartlegging av spesifikke språkvansker og overlapp med andre diagnoser

Selv om spesifikke språkvansker ikke er et nytt fenomen, er det først de senere årene det er blitt forsket på. Tidligere var det vanlig at spesifikke språkvansker ble oppfattet mer som en generell enn en spesifikk språkvanske og språkforsinkelse. Dermed ble det ikke rettet tiltak direkte inn mot vanskene barn og unge med spesifikke språkvansker har.<sup>30</sup>

I 2001 publiserte amerikanske «*The Psychological Corporation*» en omfattende test for SSV. Testen, kalt "*Rice / Wexler Test of Early Grammatical Impairment*", er basert på forskning fra flere universiteter i USA, og logoped og førskolelærere i USA kan nå bruke denne testen på engelskspråklige barn som er mellom tre og åtte år.<sup>31</sup> I henhold til Rice kan man diagnostisere barn med SSV ved femårsalder, men tegn på SSV er tilstede allerede ved treårsalderen.<sup>32</sup>

Som allerede nevnt er spesifikke språkvansker og forskningen som er gjort på hva spesifikke språkvansker er, og tiltak som forebygger og avhjelper, et vidt felt. Videre fremkommer det i diskusjonen rundt hva spesifikke språkvansker er at det er overlapp mellom denne diagnosen og andre diagnoser som autisme, AD/HD, dysleksi og BEDS. Overlappet gjelder både i hvordan diagnosene kommer til uttrykk gjennom symptomer og i at personer som er diagnostisert ved spesifikke språkvansker ofte også har andre diagnoser i tillegg. Figur 4.1 illustrerer dette poenget.

---

<sup>26</sup> Leonard (1998), Johnston (1994)

<sup>27</sup> Gathercole & Baddley (1990)

<sup>28</sup> Tallal (1990)

<sup>29</sup> Folkehelseinstituttet (2014)

<sup>30</sup> Folkehelseinstituttet (2014)

<sup>31</sup> Folkehelseinstituttet (2014)

<sup>32</sup> Folkehelseinstituttet (2014)

Figur 4.1: Overlapp med andre diagnoser



### 4.3 Tiltak knyttet til spesifikke språkvansker

Som redegjort for innledningsvis, er vi i dette prosjektet opptatt av tiltak som *avhjelper* og/eller *forebygger* spesifikke språkvansker. Siden det eksisterer ulike former for spesifikke språkvansker, som redegjort for i avsnitt 4.2, vil tiltak rettet mot å avhjelpe og/eller forbygge kunne ha ulikt formål. I boken *Språkutveckling och språkstörning hos barn*<sup>33</sup> skilles det mellom fem ulike typer tiltak/intervensjoner knyttet til spesifikke språkvansker: fonologisk intervensjon, grammatisk intervensjon, leksikal intervensjon, pragmatisk intervensjon og oralmotorisk intervensjon. Denne inndelingen og klassifiseringen av temaene benyttes også i annen forskningslitteratur på området, bl.a. i Backman, E. et al. (2015). De ulike typene intervensjoner forklares nærmere i figur 4.2:

Figur 4.2: Ulike former for intervensjoner

- **Fonologisk intervensjon:** fokuserer på språklyd og fonologiske prosesser. Et mål med denne typen intervensjon er at barnet selv skal bli bedre til å kommunisere, og selv ta initiativ til en samtale.
- **Grammatisk intervensjon:** har til formål å trene på ordbøyning, ordforråd og kongruens. Det finnes flere dataprogrammer som brukes til dette.
- **Leksikal intervensjon:** har til formål å trene på ordforståelse, ordforråd, narrative ferdigheter og produksjon. Høytlesning er et eksempel på et vanlig leksikalsk tiltak.
- **Pragmatisk intervensjon:** fokuserer på selve kommunikasjonsforståelse. Denne typen tiltak trener på blant annet øyekontakt, turtaking, lytteøvelser, konsentrasjon og fleksibilitet (i tanke og handling).
- **Oralmotorisk intervensjon:** er tiltak som går ut på å bedre slapp muskulatur og artikulasjonsvansker.

Et sentralt fokus i kapittel 4 og 5 (resultater og vurdering) er å belyse hvilke typer tiltak som er dokumentert og hvilke typer spesifikke språkvansker og problemer som virker mest sentrale.

<sup>33</sup> Nettelbladt & Salameh (2007)

## 5. KUNNSKAPSOVERSIKT

I dette kapittelet presenterer vi de 17 publikasjonene som oppfylte de syv inklusjonskriteriene og som utgjør denne kunnskapsoversikten.

### 5.1 Oversikt over inkludert forskning

Tabell 5.1 gir en oversikt over hvilke publikasjoner som inngår i kunnskapsoversikten, etter at alle fasene i REA-metodikken er gjennomført. Etter at vi hadde gjennomført søkene og vurdert hver enkelt publikasjon, satt vi igjen med 2 publikasjoner på svensk og 15 publikasjoner på engelsk, tilsammen 17 publikasjoner.

**Tabell 5.1: Publikasjoner som er inkludert til kunnskapsoversikten**

Publiserings-språk	Tittel	Forfattere	Årstall	Publisert	Tema
<b>Svensk</b>	Tidiga kommunikations- og språkingsatser til förskolebarn	Eberhart, Barbara et. al.	2011	Föreningen Sveriges Habiliteringschefer	Systematic review over tiltaksforskning på språkvansker hos förskolebarn
	Metoder för att stimulera språk och kommunikation hos barn, ungdomar och vuxna inom habiliteringen	Backman, Ellen, et.al.	2015	Föreningen Sveriges Habiliteringschefer	Systematic review: Oppfølging av ovenstående studie, men både barn og ungdommer er inkludert
<b>Engelsk</b>	Speech and Language Impairments in Children: Causes, Characteristics, Interventions and Outcome	Bishop, D. og L. Leonard	2014	Bok: Speech and Language Impairments in Children: Causes, Characteristics, Interventions and Outcome	Årsaker, kjennetegn og tiltak mot spesifikke språkvansker
	Txt lang: Texting, textism use and literacy abilities in adolescents with and without specific language impairment	Durkin, K. et al.	2011	Journal of Computer Assisted Learning	Undersøkelse av hvordan ungdom med spesifikke språkvansker bruker SMS til kommunikasjon
	Practitioner Review: Reading disorders: what are the effective interventions and how should they be implemented and evaluated?	Duff, F. J.	2010	Journal of Child Psychology and Psychiatry	Systematic review Hva er best practice-tiltak for dyslektikere og lesesvake?
	Auditory Processing Disorder and Auditory/Language Interventions: An Evidence-Based Systematic Review	Fey, M. E. et al.	2011	Language, Speech, and Hearing Services in Schools	Systematic review: Vurderer tiltak for skolebarn med APD (Auditory Processing Disorder)
	Efficacy of language intervention in the early years	Fricke, S. et al.	2012	Journal of Child Psychology and Psychiatry	RCT om svake muntlige ferdigheter som utfordring sosialt og utdanningsmessig
	Children's Reading Comprehension Difficulties, Nature, Causes and	Hulme, C. & Snowling, M. J.	2011	Current directions in psychological science	Systematic review: Lesevansker, i sammenheng med muntlige

Treatments				språkutfordringer	
Advances in Early Communication and Language Intervention	Kaiser, A. P. & Roberts, M. Y.	2011	Journal of Early intervention	Språkvansker som utfordring akademisk og sosialt	
Speech and language therapy interventions for children with primary speech and language delay or disorder	Law, J., et. al.	2003	Cochrane review	Systematic review over intervensjoner rettet mot barn med språkvansker eller forsinket språkutvikling	
Children with specific language impairment, Second edition	Leonard, L.B.	2014	Children with specific language impairment, Second edition	Om diagnostisering av spesifikke språkvansker	
Is working memory training effective? A meta-analytic review	Melby-Lervåg, M. og C. Hulme	2013	American Psychological Association	Metastudie om betydningen av arbeidsminne-trening	
Working Memory and Specific Language Impairment: An Update on the Relation and Perspectives on Assessment and Treatment	Montgomery, J.W., Magimajra, Beula M. & Finney, Mianisha C.	2010	American Journal of Speech-Language Pathology	Systematic review Klinisk og teoretisk forhold/sammenheng mellom spesifikke språkvansker og arbeidsminne.	
The Effectiveness of Parent-Implemented Language Interventions: A Meta-Analysis	Roberts, M. Y. & Kaiser, A.P.	2011	American Journal of Speech-Language Pathology	Metastudie: Evaluere effektene av foreldreimplementerte språktiltak for barn mellom 18 mnd - 5 år	
Effective intervention for expressive grammar in children with specific language impairment	Smith-Lock, K.M.	2013	International Journal of Language & Communication Disorders	Systematic review Evaluere skolebasert tiltaksprogram for ekspressiv grammatikk blant femåringer	
Evidence-based interventions for reading and language difficulties: Creating a virtuous circle	Snowling, M. J. & Hulme, C.	2011	British Journal of Educational Psychology	Systematic review. Hvordan lage gode tiltak for lese- og språkvansker?	
A systematic meta-analytic review of evidence for the effectiveness of the 'Fast ForWord' language intervention program	Strong, G.	2010	Journal of Child Psychology and Psychiatry	Metastudie om effekter av dataprogrammet Fast ForWord som verktøy for å bedre språkferdigheter	

I det følgende vil vi se nærmere på hva som kjennetegner de inkluderte publikasjonen, med tanke på hvilke tiltak de viser til, hvilke problemer tiltaket skal avhjelpe og/eller forebygge og hvilke metoder som er benyttet i undersøkelsen.

## 5.2 Det metodiske designet til de inkluderte studiene

Studiene som inngår i kunnskapsoversikten har ulikt metodisk design, jf. tabell 5.2.

**Tabell 5.2: Oversikt over det metodiske designet til de inkluderte studiene**

Metode	Antall publikasjoner
<b>RCT</b>	1
<b>Systematic review</b>	11
<b>Metaanalyse</b>	3
<b>Kvasi-eksperimentelle studier</b>	2

Som det fremkommer av tabellen over, er flertallet av de inkluderte studiene systematiske kunnskapsoversikter (systematic reviews). Disse har inkludert forskning med ulikt metodiske design, både kvalitative studier, kvasi-eksperimentelle undersøkelser og RCT-er. RCT-studier regnes som «gullstandarden» når det gjelder vitenskapelighet, og kun én av publikasjonene i oversikten har denne benyttet denne metoden<sup>34</sup>. Av de 11 systematic review'ene, viser 6 av dem til RCT-studier<sup>35</sup>, mens 2 av metaanalysene gjør det samme<sup>36</sup>.

## 5.3 Oversikt over tiltak og problematikk i de inkluderte artiklene

Som redegjort for i bakgrunnskapittelet kan spesifikke språkvansker arte seg ulikt fra person til person. Det samme gjelder hvorvidt man utvikler en eller flere følgevansker, og i hvilken grad. Dette reflekteres også i forskningen som er gjort på spesifikke språkvansker og tiltak som skal forebygge og/eller avhjelpe dem. Studiene som inngår i kunnskapsoversikten omhandler derfor tiltak med forskjellige utgangspunkt når det gjelder hva slags type problematikk tiltaket skal avhjelpe og/eller forebygge, jf. tabell 5.3.

**Tabell 5.3: Oversikt over type tiltak og problematikk i de inkluderte studiene<sup>37</sup>**

	Fokus i studien	Antall publikasjoner
<b>Problematikk</b>	Skolevansker (dysleksi/dyspraksi)	8
	Tidlig innsats generelt	5
	Tidlig innsats i barnehagen	2
	Sosiale utfordringer (utenfor-skap)	2
<b>Tiltak</b>	Språklig og grammatisk opplæring i smågrupper (ekspressiv grammatikk, fonologi osv.)	9
	Dataprogrammer for å fremme ordforståelse og vokabular i skolen (f. eks. FastForWord)	1
	Arbeidsminnetrening	2
	Sosial samhandling (kommunikasjonsøvelser og herming), både med foreldre og	5

<sup>34</sup> Fricke, S. et al. (2013)

<sup>35</sup> Backman, E., et.al. (2015), Eberhart, B., et.al. (2014), Hulme, C. & Snowling, M. J. (2011) Law, J. et.al. (2003), Montgomery, J.T., Magimajraj, B.T. & Finney, M. C.

<sup>36</sup> Melby-Lervåg, M. & Hulme, C. (2013), Strong, G. et. al. (2010)

<sup>37</sup> «Alder» var også tenkt inn i oversikten, men det var vanskelig å fastslå hvilke aldersgrupper det var snakk om i enkelte publikasjoner, da de var metastudier om «alle barn», fra tidlig barnehagealder og frem til ungdomsskolen. Vi fant kun en studie som omhandlet aldersgruppen over 13 år, hvor 17-åringene med og uten spesifikke språkvansker som var studieobjekter. Med tanke på at denne kunnskapsoversikten skal inngå i «0-24»-prosjektet, er det en ganske stor aldersgruppe som ikke er dekket inn her. Selv om det er vanskelig å tallfeste hvordan de ulike aldersgruppene er representert, er det et hovedinntrykk at fokuset er på barnehagebarn og barn i småskolen (opptil 12 år).

språkpedagoger	
Foreldrebaserte tiltak (sosialt og grammatisk)	2

### 5.3.1 Problematikk

Spesifikke språkvansker er en sammensatt diagnose som arter seg ulikt for forskjellige personer. I tillegg til kjerneproblematikken som kan sies å være skolevansker (lese- og skrivevansker), opplever mange personer med spesifikke språkvansker utfordringer knyttet til sosial samhandling (vennerelasjoner) og problematferd. Forskningen på spesifikke språkvansker varierer med tanke på hvilken problematikk knyttet til spesifikke språkvansker det tas utgangspunkt i. Som det fremkommer av tabell 5.3, baserer flertallet av de inkluderte studiene i denne kunnskapsoppsummeringen seg på problematikk knyttet til skolevansker og effekten av/begrunnelsen for tidlig innsats generelt.

I de følgende avsnittene vil vi redegjøre nærmere for hva slags problematikk de inkluderte publikasjonene tar utgangspunkt i. Plasseringen i disse kategoriene er gjort ut fra hva som har hovedfokus i publikasjonen.

#### **Skolevansker**

Publikasjonene som knytter spesifikke språkvansker til skoleprestasjoner, handler i stor grad om mulige tilleggsvansker som dysleksi, leseforståelse (reading comprehension) og APD (Auditory Processing Disorder). Fokuset i flere av studiene er blant annet å påvise eventuelle sammenhenger mellom spesifikke språkvansker og øvrige (kognitive) vansker, for å teste om tiltak for å bedre leseforståelse også kan gi utbytte for barn med spesifikke språkvansker<sup>38</sup>. Publikasjonene og tiltakene som omhandler denne problematikken har både avhjelpende og forebyggende perspektiv, da de både skal hjelpe barna med å håndtere de problemene/vanskene de allerede har og bidra til at ikke blir verre.

#### **Tidlig innsats generelt**

I de inkluderte publikasjonene som handler om tidlig innsats, er det forebyggende perspektivet særlig fremtredende<sup>39</sup>. Innsatsene dreier seg om å starte med ord-, kommunikasjons- og lydlære fra tidlig alder, for at ikke utviklingsforskjellene mellom barn med spesifikke språkvansker og andre barn skal bli så store. «Tidlig innsats» betyr ofte «igangsatt før skolestart», fra 3-4-års alder. Publikasjonene som handler om denne problematikken viser til tiltak på ulike arenaer som hjemme, blant jevnaldrende og i barnehagen. Tiltakene handler om alt fra å øve på språklyder og innlæring av ord, til kommunikasjon og lytteøvelser.

#### **Tidlig innsats i barnehagen**

Mens noen publikasjoner handler om tidlig innsats generelt, er det andre som har eksplisitt fokus på barnehagen som arena for tiltak. Selv om det ikke er vanlig med screening for å avdekke språkvansker før barnet er 3-4 år, kan tidlige symptomer fanges opp av barnehagepersonalet.

Det er flere tiltak som er aktuelle til bruk i barnehagen, både gjennom lek, lyd- og ord-øvelser og samspill med jevnaldrende barn og barnehagepersonale. I artiklene som omhandler tidlig innsats, trekkes det frem som viktig at barnehagepersonalet for opplæring i hva spesifikke språkvansker er, for å kunne fange opp eventuelle symptomer på dette.

#### **Sosiale utfordringer**

De sosiale utfordringene til barn og unge med spesifikke språkvansker er i liten grad problematisert i de inkluderte publikasjonene. Enkelte av publikasjonene har fokus på at barn/unge med spesifikke språkvansker *kan* stå i fare for å bli mobbet, holdt utenfor eller ha

<sup>38</sup> Hulme, C. & Snowling, M. J. (2011), Duff, F.J. (2010), Fey, M.E. (2011), Kaiser, A.P. (2011), Melby-Lervåg, M & Hulme, C. (2013), Montgomery, J.W. (2010), Smith-Lock, K.M. (2013), Snowling, M.J. (2011) og Strong, G. (2010)

<sup>39</sup> Backman, E. (2015), Bishop, D. & Leonard, L. (2014), Eberhart, B. et.al. (2011), Fricke, S. (2012), Leonard, L.B. (2014), Roberts, M.Y. (2011)

vansker for å kommunisere godt med jevnaldrende. Tiltakene som blir iverksatt handler derfor om å forhindre at dette skjer<sup>40</sup>, gjennom å gi opplæring i sms-bruk og fokusere på kommunikasjons- og lytteøvelser, for å sikre at barna kan samhandle med jevnaldrende.

### 5.3.2 Tiltak

Siden spesifikke språkvansker er en sammensatt diagnose som uttrykker seg ulikt for forskjellige personer, vil utformingen av og innholdet i tiltak som skal forebygge og avhjelpe spesifikke språkvansker også kunne variere. Innholdet i tiltak er naturlig nok tett knyttet opp mot hva slags problematikk det tas utgangspunkt i.

Som tabell 5.3 viser, er tiltakene det refereres til i de inkluderte publikasjonene rettet mot ulike typer problematikker, både skolevansker, emosjonelle og sosiale vansker. Enkelte av studiene tar kun for seg ett aspekt ved det å ha spesifikke språkvansker, eksempelvis hvordan ungdom med spesifikke språkvansker benytter sms til å kommunisere med andre jevnaldrende.<sup>41</sup> Andre publikasjoner har et mer helhetlig perspektiv og tar ikke bare for seg tiltak, men gir en innføring i spesifikke språkvansker som helhet<sup>42</sup>.

Få av tiltakene det vises til i de inkluderte publikasjonene, har dokumenterte langtidseffekter, men de det gjelder er gjengitt i flere av artiklene i utvalget<sup>43</sup>. Mangelen på longitudinelle studier av tiltak gjør det vanskelig å vite hvorvidt tiltak som iverksettes har effekt på lang sikt. I enkelte undersøkelser finner man effekt umiddelbart etter innsatsen, men liten eller ingen effekt i etterkant. Eksempelvis er det RCT-studier hvor det fremkommer effekter umiddelbart etter at innsatsen er gjennomført, mens det ikke kan dokumenteres noen langtidseffekter<sup>44</sup>.

I de følgende avsnittene vil vi gjennomgå hva slags tiltak de inkluderte publikasjonene viser til. Det er viktig å være bevisst at kategoriseringen av tiltakene er overlappende, og må ikke ses isolert. Foreldreimplementerte tiltak kan for eksempel også handle om sosial samhandling, og arbeidsminnetrening har sammenheng med skolebaserte tiltak (dataprogrammer og undervisning i smågrupper). Tiltakene foregår på ulike arenaer (skole, barnehage, i hjemmet, hos logoped/fagfolk og blant jevnaldrende), men få av artiklene ser de ulike arenaene opp mot hverandre.

### **Språklig og grammatisk opplæring i smågrupper (ekspressiv grammatikk, fonologi osv.)**

Ni av de inkluderte publikasjonene omhandler tiltak som går ut på å gi språklig opplæring i små grupper i skole- og barnehagesammenheng<sup>45</sup>, og dette er dermed den typen tiltak det refereres mest til i de inkluderte publikasjonene.

I denne kategorien er det flere RCT-studier, blant annet som omhandler språkopplæring i mindre grupper i en klasseromssituasjon<sup>46</sup>. Som nevnt under avsnittet om skolevansker som problematikk, handler tiltak i denne kategorien om opplæring i grammatikk, både i muntlig tale og med tanke på leseforståelse. Flere av publikasjonene viser at denne typen tiltak har god effekt for barn med spesifikke språkvansker, men først og fremst når det gjelder ekspressiv grammatikk og vokabular<sup>47</sup>.

---

<sup>40</sup> Conti-Ramsden, G. (2011)

<sup>41</sup> Conti-Ramsden, G. (2011)

<sup>42</sup> Bishop, D. & Leonard, L. B. (2014)

<sup>43</sup> Blant de som nevnes er Clarke, et. al. (2010) og Bowyer-Crane (2008), som både er referert til i Hulme, C. (2011) og Fricke, Silke et. al. (2013)

<sup>44</sup> Hulme, C. (2011)

<sup>45</sup> Backman, E. (2015) Eberhart, B. et. al. (2011), Hulme, C. (2011) Kaiser, A.P. (2011), Law, J. et.al. (2003) Montgomery, J.W. (2010), Smith-Lock, K.M. og Snowling, M. J.(2011)

<sup>46</sup> Snowling, M. J. (2011); Smith-Lock, K. M. et al. (2013)

<sup>47</sup> Smith-Lock, K.M. (2013)

En av RCT'ene viser at språkundervisning i smågrupper i overgangen mellom barnehage og skole har effekt. Tiltaket handler om å undervise barna i grammatikk og ordforråd ukentlig over en 30-ukers periode, med en oppdeling på 10 uker i barnehagen, og de påfølgende 20 fra skolestart. Omfanget (30 uker) og jevnligheten (ukentlig) tilskrives som viktige faktorer for at tiltaket hadde effekt<sup>48</sup>.

Basert på tiltaket som er testet i Smith-Lock, K.M. et al. (2013) fremhever forfatterne følgende suksesskriterier for intervensjoner knyttet til å øke de grammatiske ferdighetene hos barn med spesifikke språkvansker:

1. Tiltaket bør være basert på hvert enkelt barns utfordringer og individuelt tilpassede mål for opplæringen
2. Tiltaket bør basere seg på at opplæringen er gjentakende (repetitiv), det vil si at opplæringen konsentreres om enkelte elementer som gjentas i ulike varianter
3. Barnet bør få flere muligheter til å selv bruke de grammatiske elementene og produsere setninger av ulike typer med de samme grammatiske elementene
4. Barnet bør få direkte tilbakemeldinger fra læreren
5. Barnet bør gis mulighet til å korrigere og rette seg selv

### **Dataprogrammer for å fremme ordforståelse og vokabular i skolen (bl.a. Fast ForWord»)**

To av de inkluderte publikasjonene omhandler effekten av dataprogrammer for å fremme ordforståelse og vokabular hos barn med spesifikke språkvansker<sup>49</sup>. Den ene artikkelen<sup>50</sup> er en systematisk gjennomgang av tidligere forskning på dataprogrammet «Fast ForWord». Fast ForWord består av flere språkbaserte audiovisuelle spill basert på ulike temaer som er tenkt å skulle engasjere barn mellom 4 og 14 år. Spillet er utviklet for å bedre de muntlige ferdighetene og leseferdighetene hos barn med SSV. Spillet baserer seg på en antakelse om at de språklige utfordringene til barn med SSV henger sammen med vansker med å prosessere informasjon som gis muntlig. Dataprogrammet og de ulike spillene tilpasser seg barnets ferdighetsnivå.

Programmet har blitt populært som tiltak for barn med spesifikke språkvansker bl.a. i USA. Undersøkelsen til (Strong, G. K. et al. 2013) konkluderer imidlertid at den tidligere forskningen på dataprogrammet, som har vist positiv effekt, er av så dårlig metodologisk kvalitet at undersøkelsene ikke gir noe grunnlag for å konkludere om programmet er virkningsfullt eller ikke. Forfatterne anbefaler derfor at det forskes mer på dette og lignende dataprogrammer, før det tas i bruk som et redskap for barn med skrive- og lesevansker. I stedet for Fast ForWord (og lignende programmer) anbefaler forfatterne konvensjonelle former for behandling da dette har dokumenterte effekter på forbedring av barn med spesifikke språkvansker ekspressive vansker.

Den andre artikkelen som omhandler effekten av dataprogrammer<sup>51</sup> konkluderer også med at effekten av slike programmer er høyst usikre, da forskningen som er gjort ikke oppfyller kriteriene til effektstudier.

### **Arbeidsminnetrening**

To av de inkluderte publikasjonene omhandler arbeidsminnetrening som tiltak for å bedre de muntlige ferdighetene til barn med spesifikke språkvansker.<sup>52</sup> Bakgrunnen for denne typen tiltak er at tidligere forskning har antydnet at spesifikke språkvansker kan henge sammen med dårlig arbeidsminne. Den ene artikkelen<sup>53</sup> evaluerer effekten av adaptive læringsprogrammer som

---

<sup>48</sup> Fricke, S. et al. (2013)

<sup>49</sup> Strong, G. K. et al (2010); Fey, M. E. et al (2011)

<sup>50</sup> Strong, G. K. et al (2010)

<sup>51</sup> Fey, M. E. et al (2011)

<sup>52</sup> Montgomery, J.T., Magimajra, B. M. & Finney, Mianisha C. (2010), Melby-Lervåg, M. & Hulme, C. (2013)

<sup>53</sup> Melby-Lervåg, M. & Hulme, C. (2013)



*CogMed, Cognifit og Jungle memory*. Studien viser at programmene har korttidseffekt med hensyn til arbeidsminne, både verbalt og non-verbalt. Problemet med disse studiene er at tiltakene ikke bare rettes mot barn med spesifikke språkvansker, men også andre kognitive utfordringer, som ADHD, dysleksi, lærevansker generelt og lav IQ. Vi kan derfor si lite om tiltakene har effekt for barn med spesifikke språkvansker, og det er heller ikke evidens for at tiltakene – generelt sett - har effekt.

### **Sosial samhandling (kommunikasjonsøvelser og herming), både med foreldre og språkpedagoger**

Det sosiale aspektet ved vanskene til barn med spesifikke språkvansker er mindre fremtredende enn det som handler om språklig- og grammatisk læring, men to av publikasjonene påpeker viktigheten av sosiale relasjoner og sosial kompetanse<sup>54</sup>, både med tidlig innsats og tiltak for ungdommer med spesifikke språkvansker. Tiltakene det refereres til i disse publikasjonene er rettet inn mot å bedre kommunikasjonsferdigheter, og arbeidsmetodikken i tiltakene handler om å øve på dialoger og bruke pc og mobiltelefon som støtteverktøy.

En av studiene oppsummerer forskning på tidlig språkinnsats<sup>55</sup>, og konkluderer med at språkopplæring bør skje i naturlige omgivelser, som i hjemmet, og knyttet til naturlige, hverdagslige situasjoner. Videre trekker den frem at oppfølgende tiltak er viktig etter hvert som barna blir eldre. Studien viser at systematisk og variert opplæring er viktig, med både kommunikasjonsøvelser (tur-taking i samtaler), grammatiske øvelser, herming og lytteøvelser. Formålet med tiltakene som er referert til i studien, er at barna skal bli sosialt kompetente, særlig med tanke på vennerelasjoner og i skolesammenheng. Et barn med spesifikke språkvansker kan ha vansker med å spørre "Liker du is?" og sier heller "Du liker is?", noe som kan føre til misforståelser og utfordringer knyttet til å samhandle med andre barn<sup>56</sup>.

Den andre studien i denne kategorien fokuserer på ungdommer med spesifikke språkvansker, mer spesifikt om 17-åringer og deres sms-ferdigheter. Utgangspunktet for artikkelen er at tekstmeldinger er en viktig kommunikasjonsform for ungdommer, og at tiltak for å bedre tekstmeldingsferdigheter kan gjøre at de blir mer inkludert blant sine jevnaldrende<sup>57</sup>.

### **Foreldrebaserte tiltak (sosialt og grammatisk)**

Som vist over handler flere av tiltakene knyttet til sosial samhandling om at relevante voksenpersoner (foreldre, skole- og barnehagepersonale) er viktige og relevante når det gjelder å følge opp og gjennomføre tiltak. I motsetning til de skolebaserte tiltakene som er nevnt, handler

foreldrebaserte tiltak om å gi opplæring/trening i praktiske og hverdagslige situasjoner, først og fremst knyttet til sosial samhandling, men som senere kan tenkes å ha overførbarhet til skolesituasjoner. Innsatsene er orientert om å øve på muntlig kommunikasjon generelt, og trene på lyder og vokabular i gjenkjennelige og trygge situasjoner.

Av publikasjonene som inngår er det imidlertid bare én som omhandler denne typen tiltak direkte. Publikasjonen er en metastudie som gjennomgår og vurderer effekten av ulike foreldreimplementerte tiltak<sup>58</sup>. Studien viser at foreldrebasert tiltak generelt sett har effekt, fordi foreldrene er sentrale omsorgspersoner, og har mulighet til å følge opp barna sine fra dag til dag, og dermed kan se klart hvordan tiltakene virker og eventuelle behov for å justere på tiltakene. Videre vil foreldrebaserte tiltak i større grad være tilpasset det enkelte barnet, da samtlige tiltak foregår en-til-en (foreldre-barn). De foreldrebaserte tiltakene, enten det gjelder fokus på samtale, utvidelse av vokabular eller trening på uttale, viser seg å ha utbytte, også fordi de

---

<sup>54</sup> Conti-Ramsden, G. (2011), Kaiser, A. P. & Roberts, M. Y. (2011) og Fricke, S. et al. (2013)

<sup>55</sup> Kaiser, A.P. (2011)

<sup>56</sup> Folkehelseinstituttet (2011)

<sup>57</sup> Conti-Ramsden, G. (2011)

<sup>58</sup> Roberts, M. Y. (2011)

fokuserer på dagligdagse og relevante situasjoner og samtaleemner. Videre anbefales det at foreldre får regelmessig oppfølging og veiledning, for å gi barna best mulig språkstøtte.

At foreldrebaserte tiltak har god effekt, impliserer imidlertid ikke at tiltak gjennomført av fagfolk og skolepersonell ikke er effektivt. Law et. al. viser i sin metaanalyse at både tiltak gjennomført av foreldre og tiltak gjennomført av fagfolk har god effekt<sup>59</sup>.

#### 5.4 Oppsummering av den inkluderte forskningen

Da herværende oppdrag skulle iverksettes var det, i tillegg til hovedproblemstillingen, listet opp aktuelle temaer og underproblemstillinger som kunne være interessant å belyse. Da det gjennom litteratursøket fremkom relativt få publikasjoner som oppfylte kriteriene i søkeprotokollen, gir kunnskapsoppsummeringen lite grunnlag for å besvare problemstillingene. Vi har imidlertid valgt å inkludere de aktuelle problemstillingene / temaene i de følgende avsnittene, og redegjør for hvorvidt den inkluderte forskningen sier noe om dette.

- *Hvordan bør tiltak innrettes for å forebygge og avhjelpe utvikling av sekundære lærevansker for målgruppen? (spesielt lese- og skrivevansker og matematikkvansker)*

I publikasjonene som er inkludert i kunnskapsoversikten står det lite om matematikkvansker. Dyskalkuli er ikke tema for noen av publikasjonene. Lese- og skrivevansker er det skrevet mer om, spesielt dysleksi og *reading comprehension*<sup>60</sup>. Disse publikasjonene handler om eventuelle sammenhenger med spesifikke språkvansker, og hvorvidt barn med de ulike vanskene kan ha nytte av samme type tiltak. Tiltakene har et klart forebyggende perspektiv, da formålet er å minske sjansene for at vanskene utvikler seg og skaper dårlige skoleprestasjoner. Tiltakene er initiert av skolen og logoped.

- *Hvilke tiltak i helsesektoren, utdanningssektoren og arbeidslivssektoren kan forebygge og avhjelpe sosiale og emosjonelle vansker hos målgruppen?*

Ingen av studiene som er inkludert i kunnskapsoversikten har et tverrsektorielt perspektiv som viser hvordan utdannings- og helsesektoren jobber sammen. Studiene er i stor grad konsentrert om ett fagområde, som dysleksi, lesevansker, sosiale vansker og emosjonelle vansker. Arbeidslivet er i liten grad nevnt, da hovedfokuset i flertallet av artiklene er *tidlig innsats*, gjerne i barnehagen men også i tidlig skolealder.

- *Hvordan bør samarbeidet mellom helsestasjon og barnehager innrettes for å ivareta målgruppen på en koordinert og samlet måte?*

Ingen av de inkluderte publikasjonene omhandler samarbeid mellom helsestasjon og barnehager. I en av de svenske publikasjonene som falt utenfor inklusjonskriteriene, ble det skissert et forslag til hvordan et senter for barn og unge med alle typer kognitive vansker kunne henvende seg, ville gi bredere og mer kvalifisert oppfølging og hjelp<sup>61</sup>.

- *Hvordan kan foreldre best fremme utviklingspotensial til sine barn/unge med spesifikke språkvansker?*

Flere av publikasjonene omhandler foreldrenes rolle når det gjelder å støtte og hjelpe barn med spesifikke språkvansker. En av de inkluderte studiene er en kunnskapsoppsummering av forskning på effektene av foreldreimplementerte tiltak. Studien konkluderer med at foreldrenes rolle er viktig i arbeidet med å avhjelpe språkvanskene<sup>62</sup>. Foreldrene er en del av barnas hverdag

---

<sup>59</sup> Law, J. et. al. (2003)

<sup>60</sup> Hulme, C. (2011); Duff, F. J. (2010)

<sup>61</sup> Gilleberg, C. (2014)

<sup>62</sup> Roberts, M. Y. (2011)

og naturlige omgivelser, og kan dermed følge opp barna og deres behov for hjelp fra dag til dag. Dette i motsetning til forskere og testing, hvor situasjonene kan virke kunstige, og hvor testsituasjonene legger press på barna. I artikkelen anbefales det at foreldre til barn med spesifikke språkvansker bør få opplæring og veiledning for å på best mulig måte kunne støtte barna og iverksette tiltak på en måte som fremmer læring.

- *Hvordan tilrettelegges det for foreldres involvering i tilfeller der foreldrenes begrensede norskkunnskaper eller foreldrekompetanse er en barriere for god kommunikasjon med fagpersoner/tjenesteapparatet?*

Tiltakene som fremgår i publikasjonene i denne kunnskapsoversikten handler om foreldre generelt, og ikke om at de har et annet førstespråk enn barna sine. Ingen av publikasjonene som er inkludert omhandler foreldre med begrensede norskkunnskaper, noe som kan skyldes at det er gjort lite forskning på spesifikke språkvansker og tospråklighet<sup>63</sup>.

---

<sup>63</sup> Det finnes masteroppgaver om temaet, eksempelvis Elverum, L. (2014)

## 6. VURDERING

I de foregående kapitlene har vi vist hvordan utvelgelsen av publikasjoner ble fortatt, og presentert disse nærmere, med tanke på hvilken problematikk og hvilke tiltak de handler om. I dette kapitlet vil vi drøfte nærmere hva funnene fra denne kunnskapsoppsummeringen viser.

### 6.1 Refleksjoner over utvalget

Ekspertene på spesifikke språkvansker som ble intervjuet innledningsvis i dette oppdraget, opplyste om at det er forsket lite på spesifikke språkvansker generelt, og enda mindre på *tiltak* som skal forebygge og/eller avhjelpe spesifikke språkvansker. Tilbakemeldingene fra de innledende intervjuene antydte med andre ord at vi ville finne få publikasjoner som kunne bidra til å besvare problemstillingene i herværende oppdrag. Dette viste seg å stemme da det var få publikasjoner som oppfylte alle syv inklusjonskriteriene. Etter at alle fasene i REA-metodikken var gjennomført, satt vi igjen med 17 inkluderte publikasjoner, noe som må sies å være et forholdsvis lite antall.

Den viktigste grunnen til at det endelige antallet publikasjoner ble såpass lite er at mange av publikasjonene som ble identifisert gjennom søkeordene ikke oppfylte inklusjonskriterium 1 og 2 (at studiene må være vitenskapelige og på et høyere nivå enn master- og bachelor oppgaver). De skandinaviske publikasjonene som finnes om tiltak rettet mot barn og unge med spesifikke språkvansker, er først og fremst representert i bachelor- og masteroppgaver, og derfor utenfor inklusjonskriteriene og denne kunnskapsoppsummeringen.

Videre viser gjennomgangen at mange av publikasjonene som ble identifisert etter første søkefase omhandler andre ting enn forskning på *tiltak* som skal forebygge og/eller avhjelpe. Mange av publikasjonene utgikk med andre ord fordi de ikke oppfylte inklusjonskriterium 6. Hovedtemaet i flere av publikasjonene som ikke er inkludert i kunnskapsoppsummeringen handlet om hva spesifikke språkvansker er<sup>64</sup>, og hvordan diagnosen kan og bør defineres. Andre studier som ikke ble inkludert var medisinske/kliniske studier om «opprinnelsen» til spesifikke språkvansker og eventuell co-morbiditet med andre kognitive vansker som dysleksi, autisme og APD (auditory processing disorder)<sup>65</sup>. I forlengelsen av dette er det flere publikasjoner som handlet om hvordan man kan teste og kartlegge barn for å vinne ut om de har spesifikke språkvansker eller ikke, og som dermed omhandler hvordan man skal diagnostisere spesifikke språkvansker og graden av det.<sup>66</sup> Enkelte publikasjoner som omhandler tiltak er diskusjoner om hvordan man kan iverksette gode tiltak for både å avhjelpe spesifikke språkvansker som har oppstått, og forebygge at de utvikler seg og blir verre<sup>67</sup>. Siden dette bare er diskusjoner, og ikke tiltak som har blitt iverksatt, faller de utenfor oppdraget.

I tillegg er det flere publikasjoner som faller ut av kunnskapsoppsummeringen fordi de ikke presenterer tiltak som er rettet mot målgruppen som er aktuell for dette prosjektet (barn 0 – 24 år med spesifikke språkvansker). Enkelte av publikasjonene tar utgangspunkt i en annen definisjon av spesifikke språkvansker enn det som skulle ligge til grunn for dette oppdraget, og mye av forskningen som ble identifisert etter første søkefase er ikke knyttet direkte til barn og unge med spesifikke språkvansker, men barn og unge med andre diagnoser og kommunikasjonsvansker som ADHD, autisme etc. I tillegg er det enkelte publikasjoner som er utgått fordi de handler om tiltak for hvordan helsepersonell, pedagoger og logopeder bør utvikle kartleggingsverktøy og tester som kan gi mer presis diagnostisering av spesifikke språkvansker

---

<sup>64</sup> Blant annet Fraser, J. (2010)

<sup>65</sup> Blant annet Verhoeven, J. S. (2012)

<sup>66</sup> Ferguson, M. (2011) Communication, Listening, Cognitive and Speech Perception Skills in Children With Auditory Processing Disorder (APD) or Specific Language Impairment (SLI)

<sup>67</sup> Isaho, P. et. al. (2015) Specific Language Impairment (SLI) and reading development in early school years

og tiltak for hvordan barnehage- og skolepersonale og annet pedagogisk personale skal oppdage barn med spesifikke språkvansker.

Oppsummert gir arbeidet med denne kunnskapsoppsummeringen et inntrykk av at spesifikke språkvansker er et utforsket forskningsfelt, spesielt i skandinavisk sammenheng. I prosessen med å søke, lese og vurdere publikasjonene som ble identifisert etter første søkefase, har vi fått et godt bilde av hva forskning på spesifikke språkvansker handler om. Gjennomgangen viser at mye av forskningen fortsatt handler om diagnostisering og utforsking av hva spesifikke språkvansker er, og hvilken forbindelse spesifikke språkvansker har til andre vansker generelt. I mange av publikasjonene etterspørres det mer presise måleinstrumenter/kartleggingsverktøy. Utvikling av kartleggingsverktøy og måleinstrumenter er imidlertid viktig, og noe som kan følges opp i kommende undersøkelser. Samtlige publikasjoner, både de inkluderte og ekskluderte, anbefaler at det forskes mer på alle aspekter knyttet til spesifikke språkvansker.

## 6.2 Hva sier kunnskapsoversikten oss?

Som nevnt er det få studier som er gjennomført som omhandler tiltak som avhjelper/forebygger spesifikke språkvansker. I tillegg er publikasjonene i utvalget heterogene med tanke på tiltak og tilnærming. Disse forholdene gjør det utfordrende å lage en syntese over forskningen. Det er likevel noen elementer som skiller seg ut i forskningen som eksisterer. Et gjennomgående trekk er at det er vesentlig mer dokumentert effekt/utbytte av tiltak mot ekspressive og fonologiske språkvansker (som vokabulartrening og fonologiske øvelser) er bredere dokumentert enn tiltak mot reseptive språkvansker. Selv om det er en gjennomgående anbefaling at det trengs mer forskning på hva som virker av tiltak for de som har spesifikke språkvansker, er det særlig for reseptive språkvansker dette gjelder.

Uttrykket «tidlig innsats» blir ofte brukt i artiklene, og viser til at det er avgjørende at tiltak blir iverksatt så snart det oppdages, helst i tidlig barnehagealder. I de inkluderte artiklene finner vi imidlertid lite om overganger mellom barnehage og skole, og følgelig lite om samarbeid mellom ansatte ved de respektive stedene. Dette funnet understøttes av forskeren Silke Fricke:

*In summary, although it appears clear that language intervention can be implemented successfully with young children prior to, or at, school entry with positive results, the evidence-base for the effectiveness of oral language intervention starting in preschool is limited and the impact of such interventions on later literacy development remains unclear<sup>68</sup>*

Å forske mer på tiltak knyttet til å skape gode overganger mellom barnehage og skole, og mellom ulike skoletrinn for barn med spesifikke språkvansker, er derfor viktig. Videre, og i tilknytning til dette er det viktig med longitudinelle studier. Dette vil gi mer kunnskap om hva som skjer *etter* at de aktuelle tiltakene er gjennomført, om tiltakets eventuelle effekt vedvarer, og gi en pekepinn på hvordan eventuelle oppfølgingstiltak kan se ut.

Hvis man skal komme med anbefalinger, er det lett å slutte seg til flere av forskerne som inngår i kunnskapsoversikten: det bør forskes mer på tiltak. Eller sagt på annen måte: det må tilrettelegges slik at det går an å forske på tiltak. Mange tidligere studier har hatt svakheter, både med tanke på utvalgsstørrelse og ved at de i liten grad tar for seg et lengre perspektiv når det gjelder måling av effekt. Som vist i kapittel 5, kobles spesifikke språkvansker ofte til andre vansker eller diagnoser, eksempelvis dysleksi, APD og lesevansker. Når et barn har flere diagnoser, og disse muligens henger sammen, er det vanskelig å dokumentere hvor mye av problemet som er spesifikke språkvansker, og hvordan tiltak skal iverksettes for å avhjelpe flere vansker.

Publikasjonene som inngår i kunnskapsoversikten har i liten grad involvert flere sektorer, og oftest isolert forskningen til kun å omhandle eksempelvis skole eller barnehage. Siden «spesifikke

---

<sup>68</sup> Fricke, S. et al. (2013)

språkvansker» er en vanske med ulike kjennetegn, og arter seg på flere måter, er det av og til vanskelig å få tak på hva spesifikke språkvansker egentlig er.

En viktig faktor i arbeidet med å forske på tiltak for å avhjelpe og forebygge spesifikke språkvansker, bør være å tilstrebe en felles forståelse av hva spesifikke språkvansker. Hvis formålet er å få til et bedre tverrsektorielt samarbeid enn i dag, er det viktig å stille seg følgende spørsmål:

- Er det etablert, felles forståelse av hva spesifikke språkvansker er hos aktører som er sentrale (helsepersonell, barnehagelærere, lærere, spesialpedagoger, rådgivere i skolen osv.)?
- Er det hensiktsmessig å snakke om tiltak for «spesifikke språkvansker», eller kan det fungere å se det mer i relasjon til språkvansker generelt og andre kognitive (lære)vansker?
- Er det tilrettelagt for samarbeid mellom sektorene som nevnes i konkurransegrunnlaget?
- Det er beskjedne dokumentasjon om tiltak rettet mot unge voksne med spesifikke språkvansker (opp mot 24 år): er det relevant å ha fokus på denne gruppen, eller er det andre diagnoser/vansker som er mer aktuelle å ha fokus på når det gjelder å forhindre utenforskap?

### 6.3 Avsluttende kommentarer

Siden omfanget av inkluderte publikasjoner i kunnskapsoversikten er lite, kan det være nyttig med en refleksjon rundt dette. Vi har tidligere vært inne på hva forskning på spesifikke språkvansker handler om, og at det finnes lite som handler om tiltak, på høyere nivå enn bachelor- og masternivå.

Herværende kunnskapsoppsummering tyder på at begrepet «spesifikke språkvansker» kan være for snevert med tanke på tiltaksforskning. Det kunne være nyttig å gjennomføre en undersøkelse med et bredere utgangspunkt når det gjelder definisjon av målgruppe og problematikk. I tillegg kan det være behov for undersøkelser med et annet metodisk design enn kunnskaps- / forskningsoppsummering. For å få mer kunnskap om spesifikke språkvansker, hvilke tiltak som iverksettes og hvordan de fungerer, anbefales en kvalitativ undersøkelse der man gjennomfører intervjuer og/eller har fokusgrupper med fagpersoner og personer fra praksisfeltet, og barn og unge (og deres foresatte) med spesifikke språkvansker.

## 7. LITTERATUR

Backman, E. et al (2015) *Metoder för att stimulera språk och kommunikation hos barn, ungdomar och vuxna inom habiliteringen*

Bishop, D. (2014): *Ten questions about terminology for children with unexplained language problems*

Bishop, D. & Leonard, L. (2014) *Speech and language impairments in Children: Causes, Characteristics, Interventions and Outcome*

Bishop, D. (2006): *What causes language impairment in children?*

Conti-Ramsden, G. (2011) *Txt lang: Texting, textism use and literacy abilities in adolescents with and without specific language impairment*

Duff, F.J. (2010): *Practitioner Review: Reading disorders: what are the effective interventions and how should they be implemented and evaluated?*

Eberhart et al. (2011) *Tidiga kommunikations- og språkinsatser till förskolebarn*

Elverum, L. (2014) «Språk-relaterte vansker hos minoritetsspråklige barn, is i magen ... eller grunn til bekymring» (Masteroppgave i logopedi, Universitetet i Tromsø)

Ferguson, M. (2011) *Communication, Listening, Cognitive and Speech Perception Skills in Children With Auditory Processing Disorder (APD) or Specific Language Impairment (SLI)*

Fey, M. E. et al (2011) *Auditory Processing Disorder and Auditory/Language interventions. An Evidence-Based Systematic Review*

Folkehelseinstituttet (2012) *Faktaark om språkvansker hos barn*

Folkehelseinstituttet (2011). *10 ting du bør vite om spesifikke språkvansker.*  
<http://www.fhi.no/artikler/?id=89874>

Fricke, Silke, Claudine Bowyer-Crane, Allyson J. Haley, Charles Hulme and Margaret J. Snowling (2013) *Efficacy of language intervention in the early years*

Gathercole, S. E. & Baddeley, A. D. (1990) *Phonological Memory Deficits in Language Disordered Children: Is There a Causal Connection?*

Gilleberg, C. (2014) ESSENCE samlar diagnoserna till en helhet.

Hulme, C (2011) *Children's Reading Comprehension Difficulties, Nature, Causes and Treatments*

Hulme, C & Snowling (2009): *Developmental disorders of language learning and cognition*

Isaho, P. et. al. (2015) *Specific Language Impairment (SLI) and reading development in early school years*

Johnston, J. R. (1994). *Cognitive abilities of children with language impairment.* In: Watkins RV, Rice ML, editors. *Specific language impairments in children.* Baltimore (MD): Paul H. Brookes.

Jørgensen, E. (2011). *Det er liksom ingen oppskrifter. Om logopeders arbeid med spesifikke språkvansker.*

Kunnskapssenteret (2013). *Termliste*. <http://www.kunnskapssenteret.no/termliste>

Law, J. et. al. (2003) *Speech and language therapy interventions for children with primary speech and language delay or disorder*. Cochrane review

Leonard, L. B.(2014) *Children with specific language impairment. Second edition*

Melby-Lervåg, M. & Hulme, C. (2013) *Is Working Memory training effective? A meta-analytic review*

Montgomery, J.T., Magimajraj, B.T. & Finney. M. C. (2010) *Working Memory and Specific Language Impairment: An Update on the Relation and Perspectives on Assessment and Treatment*

Nettelbladt, U. & Salameh, N. (2007). *Språkutveckling och språkstörning hos barn*

Ottem, E. & Lian, A. (2008). Kapittel 2. *Spesifikke språkvansker*

Rambøll Management Evaluation Society (2008). *Rapid Evidence Assessment – A concept for reviewing existing evidence*. København: Rambøll Management Consulting.

Roberts, M. Y. (2011)*The Effectiveness of Parent-Implemented Language Interventions: A Meta-Analysis*

Rygvold, A.-L. og M. Klem (2015). *Spesifikke språkvansker – en begrepsavklaring*.

Smith-Lock, K. M. et al. (2013). *Effective intervention for expressive grammar in children with specific language impairment*

Stavanger Aftenblad (2013). *Forsømmer barn med språkvansker*.

<http://www.aftenbladet.no/nyheter/lokalt/stavanger/--Forsommer-barn-med-sprakvansker-3111263.html> [lesedato: 09.06.16]

Statped (2014). *Fakta om språkvansker og spesifikke språkvansker*.

<http://www.statped.no/Tema/Sprak/Spesifikke-sprakvansker/Sprakvansker-og-spesifikke-sprakvansker/>

Strong, G. (2010) *A systematic meta-analytic review of evidence for the effectiveness of the "Fast ForWord" language intervention program*

Rissman, M., Curtiss, S & Tallal, P. (1990) *School Placement Outcomes of Young Language Impaired Children*

Vaage-Wang, M., m.fl.(2012): *Co-occurring development of early childhood communication and motor skills: Results from a population-based longitudinal study*

Verhoeven, J. S. (2012) *Is There a Common Neuroanatomical Substrate of Language Deficit between Autism Spectrum Disorder and Specific Language Impairment?*



## VEDLEGG 1: SØKERESULTAT

### OVERSIKT OVER TREFF PÅ DE ULIKE SØKEORDENE:

<b>Engelsk</b>	
Specific language impairment	173.000
Specific language impairment+help	136.000
Specific language impairment+effect study	23.000
Specific language impairment+ interventions	20.200
Specific language impairment + treatment	19.700
Specific language impairment+RCT	16.300
SLI + interventions	8.240
Specific language impairment + quasi-experiment	555
<b>Norsk</b>	
Spesifikke språkvansker	666 treff
Spesifikke språkvansker + avhjelpe	628 treff
Spesifikke språkvansker + behandle	605 treff
Spesifikke språkvansker + tiltak	552 treff
Spesifikke språkvansker + intervensjon	273 treff
Spesifikke språkvansker + effektstudie	34 treff
Spesifikke språkvansker + rct	10 treff
Spesifikke språkvansker + kvasi-eksperiment	5 treff
<b>Svensk</b>	
Specifik språkstörning	1100
Specifik språkstörning+tilttag	8
Specifik språkstörning+RCT	16
Specifik språkstörning +intervention	470
Specifik språkstörning +hjälpa	1050
Specifik språkstörning+ behandla	901
Specifik språkstörning + kvasi-eksperiment	-
Specifik språkstörning +effektstudium	7
Utvecklingsmässig språkförstörning	-
Primær språkstörning	7
Kommunikationsvansker	-
<b>Dansk</b>	
Specifikke sproglige vanskeligheder	6660
Specifikke sproglige vanskeligheder intervention	1470
Specifikke sproglige vanskeligheder indgriben	1230
Specifikke sproglige vanskeligheder tiltag	3600
Specifikke sproglige vanskeligheder + RCT	129
Afvigende sprogudvikling:	87
Specifik sprogforstyrrelse	28
SLI+sprog	468
Forsinket sprogudvikling	46
Specifikke udviklings-forstyrrelser af Tale og Sprog	102

## VEDLEGG 2: ANALYSESKJEMAER TIL DE INKLUDERTE PUBLIKASJONENE

Publikasjoner på svensk:

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	Tidiga kommunikations- og språkinsatser til förskolebarn
Forfatter(e)	Eberhart, Barbara, Jessika Forsberg, Anna Fäldt, Lena Nilsson, Maria Nolemo og Gunilla Thunberg
Årstall	2011
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Föreningen Sveriges Habiliteringschefer
KRITERIER	
Målgruppe	Førskolebarn (generelt, både med og uten språkvansker)
Type tiltak	Viser hvilke tiltak som har påvist effekt (flere RCT-studier)
Geografisk avgrensning	Sverige
Metode	Systemtic review. Dokumentstudier, søk i vitenskapelige databaser på tiltaksstudier. 24 studier inkludert, hvorav 4 er RCT-undersøkelser
INNHOLDET	
Beskrivelse av tiltaket	Rapporten beskriver ikke ett enkelt tiltak, men er en oppsummering av forskning på tidlige kommunikasjons- og språkinnsatser til førskolebarn.
Dokumentert effekter	<p>Forskningsoppsummeringen viser at både indirekte og direkte tiltak kan ha god effekt. De positive effektene gjelder utdanning som fokuserer på responsiv kommunikasjonsstil (Marte Meo), i kombinasjon med miljømodifiserende strategier (Hanen, RE/PMT, EMT), og utdanning i AKK-strategier (AKKktiv-foreldreutdanning og PECS). Den svenske modellen AKKktiv er alene om å tilby utdanning i responsiv kommunikasjonsstil, miljømodifiserende strategier og AKK, særlig grafisk AKK.</p> <p>Flere av studiene indikerer at effekten av tiltakene avtar på lengre sikt dersom de ikke følges opp. Samtidig visere enkelte av studiene at det ikke er intensiteten (antall timer) som er avgjørende for effekten av tiltaket, men heller at intervensjonene er innrettet slik at de inngår i det naturlige miljøet rundt barnet.</p>
Forfatteren(es) anbefalinger	<p>Forfatterne anbefaler en kombinasjon av indirekte og direkte innsatser da forskningsoppsummeringen viser at dette har best total effekt. De indirekte innsatsene omfatter veiledning i kommunikasjons- og responsive strategier til foreldrene. De direkte innsatsene skal ha et barneperspektiv og fokusere på utvikling av grunnleggende kommunikative ferdigheter.</p> <p>Forfatterne anbefaler at så fort barnet har fått diagnostisert SSV, skal det igangsettes indirekte tiltak som innebærer at foreldrene tilbys veiledning i kommunikasjon- og responsive strategier gjennom programmene AKKktiv, Hanen eller Marte MEO. Videre skal det settes i gang direkte tiltak til barnet med trening med logoped. Både de indirekte og direkte tiltakene må følges opp</p>

	over lengre tid.
--	------------------

OM PUBLIKASJONEN	
------------------	--

Tittel	Metoder för att stimulera språk och kommunikation hos barn, ungdomar och vuxna inom habiliteringen
Forfatter(e)	Backman, Ellen, Barbara Eberhart, Carin Gustafsson, Camilla Häggström Qvist, Lena Lindberger, Maria Nolemo, Eva-Marie Nylander, Catarina Ragnar og Pernille Holck ,
Årstall	2015
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Föreningen Sveriges Habiliteringschefer

KRITERIER	
-----------	--

Målgruppe	Skolebarn og voksne
Type tiltak	Alle typer tiltak
Geografisk avgrensning	Sverige
Metode	Systematic review. Dokumentstudier av 67 intervensjonsforskning de siste 15 årene med fokus på språklige- og kommunikative vansker. 2 av disse er RCT-studier

INNHOLDET	
-----------	--

Beskrivelse av tiltaket	Rapporten beskriver ikke ett enkelt tiltak, men er en oppsummering av forskning på tiltak med fokus på barn og voksne med språklige- og kommunikative vansker.
Dokumentert effekter	Forskningsoppsummeringen viser at det generelt er lite dokumenterte effekter av tiltak, og der det forekommer er tiltaket i hovedsak innrettet mot personer med autisme.
Forfatteren(es) anbefalinger	Forfatternes hovedanbefaling er at det trengs mer forskning på området, særlig på voksne og på personer med andre språkvansker enn autisme (inkluder spesifikke språkvansker).

Publikasjoner på engelsk:

OM PUBLIKASJONEN	
------------------	--

Tittel	"Intervention for Children with developmental language delay" og "Recasting, elicited imitation and modelling in grammar intervention for children with SLI ". Kapittel 9 og 10 i boka Speech and Language Impairments in Children: Causes, Characteristics, Interventions and Outcome.
Forfatter(e)	Bishop, Dorothy V. M. et. al.
Årstall	2014
Type publikasjon	Bok
Forlag / utgiver	A Psychology Press Book

KRITERIER	
-----------	--

Målgruppe	Barn og med spesifikke språkvansker (spesielt morfologiske og syntaktiske vansker)
Type tiltak	Repetisjon, imitasjon og modellering
Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematic review av grammatiske tiltak som imitasjon, repetisjon (recast) og modellering for barn med spesifikke språkvansker

INNHALDET	
Beskrivelse av tiltaket	Ulike typer grammatikalske tiltak innen kategoriene imitasjon, repetisjon og modellering
Dokumentert effekter	Lite dokumentert effekt
Forfatteren(es) anbefalinger	Lite viser dokumentert effekt, så det trengs mer forskning. Det bør fokuseres mer på imitasjon og repetisjon, da dette i liten grad har blitt brukt som tiltak.

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	Txt lang: Texting, textism use and literacy abilities in adolescents with and without specific language impairment
Forfatter(e)	Durkin, K., Conti-Ramsden, G. og Walker, A. J.
Årstall	2011
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Journal of Computer Assisted Learning

KRITERIER	
Målgruppe	Barn og unge med spesifikke språkvansker
Type tiltak	Sosialt; for å få venner, knytte relasjoner med jevnaldrende
Geografisk avgrensning	England
Metode	Kvasiekperimentelt design: sammenligning av hvordan 94 17-åringer (47 med spesifikke språkvansker og 47 uten) sendte tekstmeldinger til jevnaldrende

INNHALDET	
Beskrivelse av tiltaket	Undersøkelsen tar ikke for seg ett spesielt tiltak, men undersøker og kartlegger sms-vaner hos barn og unge med spesifikke språkvansker. SMS-vanene blir kartlagt etter hvor mange sms'er ungdommene sender, hvor lange sms'ene er og grad av respons.
Dokumentert effekter	Undersøkelsen viser at ungdommer med spesifikke språkvansker skrev markant kortere og sjeldnere tekstmeldinger, enn de uten.
Forfatteren(es) anbefalinger	Siden tekstmeldinger (og annen digital kommunikasjon) er en viktig kommunikasjonsmåte for barn og ungdom, tyder finnene i undersøkelsen på at barn og unge med SSV bør få støtte til tekstkommunikasjon som kan øke sosial kontakt og samhandling

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	Practitioner Review: Reading disorders: what are the effective interventions and how should they be implemented and evaluated?
Forfatter(e)	Duff, Fiona
Årstall	2011
Type publikasjon	Rapport
Forlag / utgiver	Journal of Child Psychology and Psychiatry

KRITERIER	
Målgruppe	Barn med lesevansker (reading comprehension impairment) og dysleksi
Type tiltak	Gjennomgang av ulike typer tiltak rettet mot lesevansker

Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematisk kunnskapsoppsummering
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Undersøkelsen tar ikke for seg ett type tiltak, men gjennomgår annen forskning på fonologi-baserte lesetiltak for barn med lesevansker.
Dokumentert effekter	I henhold til rapporten viser gjennomgangen av tilgjengelig forskning at fonologi-baserte tiltak har effekt for barn med dysleksi og lesevansker generelt.
Forfatteren(es) anbefalinger	Forfatteren anbefaler fonologi-baserte tiltak for barn med lesevansker. Videre er det viktig med grundig testing av barnet før tiltaket iverksettes, slik at tiltaket på denne måten kan skreddersys til barnets spesifikke vansker. Det er også viktig med testing i etterkant av tiltaket slik at det er mulig å måle barnets fremgang.  I tillegg understreker forfatteren at det er viktig å være oppmerksom på den metodologiske kvaliteten til de enkelte studiene som evaluerer spesifikke tiltak.

<b>OM PUBLIKASJONEN</b>	
Tittel	Auditory Processing Disorder and Auditory/Language Interventions: An Evidence-Based Systematic Review
Forfatter(e)	Fey, Marc E., Gail J Richard, Donna Geffner, Alan G. Kamhi, Larry Medwtsky, Diane Paul, Deborah Ross-Swain, Geraldine P. Wallach, Tobi Frymark and Tracy Schooling
Årstall	2011
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Language, Speech, and Hearing Services in Schools
<b>KRITERIER</b>	
Målgruppe	Barn i skolealder med ADP (Auditory Processeing Disorder). (Diagnosen kan oversettes til "hørsels-bearbeidings-vansker" på norsk. Hørselsvanskene skyldes ikke problemer med ørene, men med hjernens rolle i hørselen. Personer med ADP hører informasjonen, men har vanskeligheter med å forstå budskapet. Dette fører videre til at personer med ADP ofte har problemer både med å snakke og skrive selv. Diagnosen er derfor noe overlappende med spesifikke språkvansker.)
Type tiltak	Forskningsgjennomgang av forskning på auditive tiltak for barn med APD
Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematic review
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Undersøkelsen tar ikke for seg ett type tiltak, men gjennomgår annen forskning på auditive tiltak for barn med ADP (blant annet Fast ForWord).
Dokumentert effekter	Det fremkommer i rapporten at i henhold til gjennomgangen av de inkluderte studiene er det lite grunnlag for å konkludere at intensive, kortsiktige intervensjoner som Fast Forword, har positiv effekt på hørselsvanskene til barn med ADP.

Forfatteren(es) anbefalinger	Forfatterne anbefaler at det forskes mer på effekten av tiltak og intervensjoner til barn med ADP og hørselsvansker. Ideelt sett bør klinisk personale og forskere jobbe sammen, og dele ideer, erfaringer og sikre gode evalueringer av tiltakene.
------------------------------	---

#### OM PUBLIKASJONEN

Tittel	Efficacy of language intervention in the early years
Forfatter(e)	Fricke, Silke, Claudine Bowyer-Crane, Allyson J. Haley, Charles Hulme and Margaret J. Snowling
Årstall	2013
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Journal of Child Psychology and Psychiatry

#### KRITERIER

Målgruppe	Barnehage- og førskolebarn med svake muntlige ferdigheter
Type tiltak	Tiltak utviklet for å bedre barnas muntlige ferdigheter
Geografisk avgrensning	England
Metode	RCT-studie med 180 førskolebarn (3-4 år) med svake muntlige ferdigheter. Halvparten av barna fikk 30 uker med jevnlig muntlig trening tre ganger i uka, av lærere og barnehagepersonell. Kontrollgruppen fikk ikke noe ekstra opplæring. Barna ble testet før, etter og 6 måneder etter at opplæringen var ferdig.

#### INNHALDET

Beskrivelse av tiltaket	<p>Tiltaket varte til sammen i 30 uker, hvorav de første 10 ukene foregikk i barnehagen mens de 20 siste ukene foregikk i førskolen. De 10 ukene i barnehagen mottok barna tre 15-minutters opplæringsbolker i små grupper (2-4 barn) per uke (til sammen 45 minutter opplæring per uke). De neste 20 ukene i førskolen økte opplæringen til tre 30-minutters bolker i små grupper i tillegg til at barna også fikk to 15-minutter individuell opplæring per uke (til sammen 120 minutters opplæring per uke).</p> <p>Programmet hadde til hensikt å bedre barnas vokabular, utvikle narrative ferdigheter, oppmuntre til aktiv lytting og bedre barnas selvtilitt når det gjaldt å snakke selv. Opplæringen knyttet til å utvide barnas vokabular baserte seg på vokabular fra barnas egen hverdag og ble innlært gjennom multisensoriske teknikker. Opplæringen knyttet til å bedre barnas narrative ferdigheter baserte seg på at barna laget, fortalte og spilte historier. Opplæringen knyttet til aktiv lytting baserte seg på «<i>the Sound/Listening Game</i>» som igjen baserer seg på ideer fra «<i>Letters and Sounds: Phase 1</i>».</p>
Dokumentert effekter	Barna i intervensjonsgruppen hadde scoret signifikant bedre på . Tiltaket hadde positiv effekt når det gjaldt å bedre barnas muntlige språk (inkludert vokabular) og narrative ferdigheter, og effekten holdt seg også seks måneder etter intervensjonen var ferdig. Seks måneder etter intervensjonen hadde barna også signifikant bedre leseforståelse enn barna i kontrollgruppen. Funnene indikerer at tiltak for å bedre barnas muntlige ferdigheter også bidrar til å øke leseforståelse, og støtter dermed opp under tidligere forskning som har antydnet en sterk sammenheng mellom muntlige ferdigheter og leseforståelse.

Forfatterens anbefalinger	Barn med svake muntlige ferdigheter vil ha nytte av tiltak rettet mot å bedre dette. Forfatterne understreker imidlertid at det er et stort behov for mer forskning, særlig longitudinelle studier, for å se på langtidseffekter av tiltakene som iverksettes.
---------------------------	--

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	Children's Reading Comprehension Difficulties: Nature, Causes, and Treatments
Forfatter(e)	Hulme, C. and Snowling, M.J.
Årstall	2011
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Current directions in psychological science
Målgruppe	
Målgruppe	Barn med lesevansker (dårlig leseforståelse) og språkvansker
Type tiltak	Utdanning og skole
Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematic review om tiltak for å bedre leseforståelse (reading comprehension). To av artiklene omhandler RCT-studier
Beskrivelse av tiltaket	
Beskrivelse av tiltaket	<p>To RCT-studier er beskrevet:</p> <p>RCT 1: 160 barn (8-9 år) diagnostisert med leseforståelseproblemer ble delt inn i 4 grupper, hvor 3 fikk tiltak og 1 fungerte som kontrollgruppe. Det var tre tiltak: trening på tekstforståelse, muntlig språk og en kombinasjon av de to. Opplæringen ble gitt på skolen: 30 minutter 3 ganger i uka over 20 uker. De scorete høyere både på leseforståelse og muntlig språk rett etter kurset, som økte da de testet 11 måneder etter kurset. (Clarke, et. al. 2010, Bowyer-Crane, 2008)</p> <p>RCT 2: Opplæringsprogram for 4-5-åringer med muntlige vansker, hvor den ene delen tar for seg lydlære og fonologisk bevissthet og grunnleggende lesing. Det andre tar for seg lytteøvelser, vokabular og narrative ferdigheter. Programmet viste seg å ha effekt både på vokabular og grammatiske ferdigheter, både umiddelbart og etter fem måneder.</p>
Dokumentert effekter	Lydlæringsøvelser påvirker ikke bare muntlige ferdigheter, men gir også resultater for tekstforståelse/lesing.
Forfatteren(es) anbefalinger	Barn som opplever flere vansker samtidig, eksempelvis ordgjenkjennelse og språkforståelse, trenger tiltak som adresserer begge problemene

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	Advances in Early Communication and Language Intervention
Forfatter(e)	Kaiser, Ann P. & Roberts, M. Y.
Årstall	2011
Type publikasjon	Dokumentstudie
Forlag / utgiver	Journal of Early Intervention, Vol. 33 nr. 4
KRITERIER	
Målgruppe	Barn med spesifikke språkvansker

	De ulike forskningsartiklene det refereres til har i noen grad ulike målgrupper, men alle omhandler barn.
Type tiltak	- Ulike tiltak
Geografisk avgrensning	Det refereres i hovedsak til amerikanske studier.
Metode	Systematic review
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Oppsummerer effekter av annen forskning om tiltak som avhjelper spesifikke språkvansker
Dokumentert effekter	-
Forfatterens anbefalinger	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Sosial oppmerksomhet og pre-lingvistisk kommunikativ atferd er grunnleggende for språklæring. Dette er viktige mål for tidlige intervensjoner.</li> <li>- Foreldres språklige input og interaksjonsstrategier påvirker barnas språklige utvikling. Intervensjoner rettet mot foreldrene for å hjelpe dem med å støtte språkutvikling hos barn med språkvansker er en effektiv tidlig intervensjon.</li> <li>- Barnas språkkunnskaper og språklige erfaringer bidra til å lære å lese. Tidlig språk inngrep kan forbedre språk og lese utfall.</li> <li>- Barn med språkvansker har økt risiko for atferdsproblemer . Funksjonell kommunikasjon intervensjon, og muligens tidlig språk intervensjoner kan øke positiv atferd.</li> <li>- Alternative og utvidet former for kommunikasjon (AAC) kan forbedre barnas umiddelbare funksjonell kommunikasjon og støtte utviklingen av muntlig kommunikasjon.</li> <li>- Det bør forskes mer på hvordan språk- og kommunikasjonsvansker kan virke hemmende for sosial samhandling med jevnaldrene og i skolesituasjoner.</li> </ul>

<b>OM PUBLIKASJONEN</b>	
Tittel	Speech and language therapy interventions for children with primary speech and language delay or disorder
Forfatter(e)	Law, J. et. al.
Årstall	2003
Type publikasjon	Rapport
Forlag / utgiver	Cochrane review
<b>KRITERIER</b>	
Målgruppe	Barn og unge med tale- og/eller språkvansker
Type tiltak	Ulike typer tiltak, både foreldreimplementerte og av fagfolk. De fokuserer på ulike typer spesifikke språkvansker: blant annet ekspressive morfologiske og ekspressive vokabulære vansker.
Geografisk avgrensning	
Metode	Systematic review av RCT-studier om tiltak rettet mot barn og unge med tale- og språkvansker. 25 studier er inkludert.
<b>Beskrivelse av tiltaket</b>	
Dokumentert effekter	<p>Det er positive effekter på språktiltak når det gjelder ekspressive morfologiske og vokabulære vansker. Det er litt mer uklart når det gjelder ekspressiv syntaks.</p> <p>Det er ingen forskjell i effekt med hensyn til hvem som står bak tiltaket: foreldre eller fagfolk. Det viser seg at tiltak som varer i</p>



	mer enn 8 uker har større effekt enn de av kortere varighet, men her er evidensen for svak til å konkludere. Andre studier viser at effekten er størst der tiltak varer mellom 4 og 12 uker, og intensiteten har også mye å si. Det bør være minimum 2 timer per uke.
Forfatteren(es) anbefalinger	Det trengs mer forskning for å si noe om effekter av tiltak for reseptive språkvansker. Det er flere begrensinger ved mange av artiklene, blant annet små utvalg. Det trengs mer RCT-forskning. Kliniske forsøk trenger å følges opp av epidemiologiske forsøk som kohort- og case-kontroll-studier.

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	"The nature and efficacy of treatment", kapittel 13 i boka Children with specific language impairment, Second edition.
Forfatter(e)	Laurence B. Leonard
Årstall	2014
Type publikasjon	Bok
Forlag / utgiver	MIT Press
KRITERIER	
Målgruppe	Barn med spesifikke språkvansker
Type tiltak	Ulike typer tiltak og behandling knyttet til tidlig innsats
Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematic review
Beskrivelse av tiltaket	Informasjon om tiltak, koblet til årsak og diagnostisering av spesifikke språkvansker, som utgangspunkt for å finne gode tiltak
Dokumentert effekter	Tidlig innsats er viktig.
Forfatteren(es) anbefalinger	Innlemme spesifikke språkvansker i teorier om språklæring generelt. Se spesifikke språkvansker i et større perspektiv, da det kan dele mange fellestrekk med andre type språkvansker (forsinket språkutvikling for eksempel). Det trengs mer forskning, helst RCT'er som kan dokumentere hvilke tiltak som har effekt.

OM PUBLIKASJONEN	
Tittel	Is working memory training effective? A meta-analytic review
Forfatter(e)	Melby-Lervåg, Monica & Hulme, Charles
Årstall	2013
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	American Psychological Association
KRITERIER	
Målgruppe	Barn med spesifikke språkvansker, autisme, ADHD, lærevansker og andre kognitive vansker
Type tiltak	Trening av arbeidsminne
Geografisk avgrensning	England
Metode	Metaanalyse av tiltak for trening av arbeidsminne. 33 inkluderte

	studier, med 16 RCT'er, men ingen av dem er knyttet til «spesifikke språkvansker».
Beskrivelse av tiltaket	Forskjellige tiltak. Adaptive læringsprogrammer som CogMed, Cognifit og Jungle memory
Dokumentert effekter	Korttidseffekt med hensyn til arbeidsminne, både verbalt og non-verbalt. Men det kan ikke generaliseres til andre ferdigheter (muntlige ferdigheter, dekodingsferdigheter og aritmetiske ferdigheter osv.) Tidligere reviews av kognitive programmer gir variable tilbakemeldinger, og det er derfor ikke noe entydig «svar» på hvordan disse virker.
Forfatteren(es) anbefalinger	Det er ikke evidens for at tiltakene har effekt for barn med kognitive vansker. Studien har mange svakheter, så det er vanskelig å si noe om studiene faktisk har effekt. Læringen arbeidsprogrammet kan ikke overføres til andre arenaer eller påvirke andre ferdigheter. Kun isolert utbytte. Mange studier er ikke "ordentlige" RCT'er og bruker heller ikke metoden riktig.

<b>OM PUBLIKASJONEN</b>	
Tittel	Working Memory and Specific Language Impairment: An Update on the Relation and Perspectives on Assessment and Treatment
Forfatter(e)	Montgomery, J. T., Magimajra, Beula M. & Finney, Mianisha C.
Årstall	2010
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	American Journal of Speech-Language Pathology
<b>KRITERIER</b>	
Målgruppe	Barn
Type tiltak	Trening av arbeidsminne
Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematic review av ti års forskning på arbeidsminne, i relasjon til spesifikke språkvansker, fra både teoretisk og klinisk perspektiv. 2 av artiklene i utvalget er RCT-studier om effekten av Fast ForWord (dataprogram for å bedre fonologiske ferdigheter)
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Gjennomgang av forskning på tiltak som trener arbeidsminnet
Dokumentert effekter	Det viser seg at det er sammenhenger mellom det å ha dårlig arbeidsminne og å ha spesifikke språkvansker. RCT-studiene viser at det ikke er forskjeller i effekt mellom Fast ForWord og tradisjonelle språkintervensjoner
Forfatteren(es) anbefalinger	Det må etableres et nytt rammeverk og bedre kliniske verktøy for diagnostisering og behandling

<b>OM PUBLIKASJONEN</b>	
Tittel	Effective intervention for expressive grammar in children with

	specific language impairment
Forfatter(e)	Smith-Lock, K .M., Suze Leita, Lara Lamberts og Lyndset Nickles
Årstall	2013
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	International Journal of Language & Communication Disorders
<b>KRITERIER</b>	
Målgruppe	Barn i første klasse med spesifikke språkvansker
Type tiltak	Opplæring i ekspressiv grammatikk
Geografisk avgrensning	England
Metode	Kvasi-eksperimentell studie av 34 5-åringer med spesifikke språkvansker, som gikk på spesialscole for barn med språkvansker. 19 av barna fikk opplæring, spesielt fokusert om ekspressiv grammatikk, mens de resterende 12 ikke fikk opplæring.  Gruppen ble testet både før og etter at tiltaket var gjennomført.
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Tiltaket var utformet som opplæring i små grupper i klasserommet, en time i uka, og pågikk i åtte uker. De små gruppene var satt sammen av barn med samme type grammatiske vansker (for eksempel var én av gruppene satt sammen av barn som hadde vansker med å forstå og bruke fortid). Hver enkelt elevs utfordringer og vansker var kartlagt på forhånd gjennom flere tester. Basert på resultatene fra disse testene hadde hver elev så fått individuelle forbedringsmål.  Selve den grammatiske opplæringen bestod i at læreren først gjennomgikk et spesifikt grammatisk tema (f.eks. å gjenta i ulike settinger at « <i>når vi snakker om gutter sier vi «han», og når vi snakker om jenter sier vi «hun»</i> ). Barna fikk deretter ulike spørsmål hvor de ble «tvunget» til å bruke han/hun på samme måte. Spørsmålene ble stilt individuelt til de ulike barna og barna fikk tilbakemeldinger fra læreren etter hvert som de svarte på spørsmålet og brukte (evt. ikke brukte) han/hun. Barna fikk mange muligheter til å rette på seg selv. I spørsmålsrunden til barna ble det brukt ulike leketeknikker slik at opplæringen skulle føles naturlig for barna.
Dokumentert effekter	Undersøkelsen viste en signifikant forskjell i grammatiske ferdigheter hos gruppen som fikk opplæring, både på kort og lang sikt På individnivå var det også største effekt blant gruppen som fikk opplæring.
Forfatteren(es) anbefalinger	Individuelt tilpasset opplæring i klasseromssituasjon med få andre deltakere er positivt og har effekt. Basert på tiltaket som er testet i undersøkelsen fremhever forfatterne følgende suksesskriterier for intervensjoner knyttet til å øke de grammatiske ferdighetene hos barn med SSV: 6. Tiltaket er basert på hvert enkelt barns utfordringer og har individuelt tilpassede mål for opplæringen 7. Tiltaket baserer seg på at opplæringen er gjentagende

	<p>(repetitiv), det vil si at opplæringen konsentreres om enkelte elementer som gjentas i ulike varianter</p> <p>8. Barnet får flere muligheter til å selv bruke de grammatiske elementene og produsere setninger av ulike typer med de samme grammatiske elementene</p> <p>9. Barnet får direkte tilbakemeldinger fra læreren</p> <p>10. Barnet gis mulighet til å korrigere og rette seg selv</p>
<b>OM PUBLIKASJONEN</b>	
Tittel	The Effectiveness of Parent-Implemented Language Interventions: A Meta-Analysis
Forfatter(e)	Roberts, Megan Y., Kaiser, Ann P.
Årstall	2011
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	American Journal of Speech-Language Pathology
<b>KRITERIER</b>	
Målgruppe	Barn med spesifikke språkvansker
Type tiltak	Ulike tiltak
Geografisk avgrensning	England
Metode	Metaanalyse Systematic review av foreldreimplementerte språktiltak. 18 studier er inkludert, hvorav 15 er randomiserte eksperimenter (RCT)
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Ulike foreldreimplementerte tiltak, hvor de fleste handler om å utvikle kommunikative ferdigheter som «tur-taking» i samtaler. Videre handlet de om å lære barna mer komplekse setninger, ved at når barnet sier «Hunden spiser», følger foreldrene opp med «Hunden spiser kjøttbein». Siden formålet med foreldre-implementerte tiltak er at opplæringen skal foregå med kjente personer og i naturlige omgivelser, foregikk over halvparten av tiltakene i hjemmet, med utgangspunkt i dagligdage situasjoner og gjøremål.
Dokumentert effekter	Indikerer at foreldretiltak har effekt, både for ekspressive og reseptive ferdigheter, ekspressivt og receptivt vokabular, ekspressiv morfosyntaks og kommunikative ferdigheter. Uavhengig av hvor lenge og hvor omfattende innsatsene er, viser foreldreimplementerte tiltakene har påvirkning på barnas språkutvikling. Viktig å være oppmerksom på er at de inkluderte studiene har mange begrensninger. Vi vet verken hva slags veiledning/opplæring foreldrene har fått, hvordan de har brukt språkstøttende strategier. Det er få studier som er inkludert, og utvalgene er små. Validiteten er sterkt knyttet til sosioøkonomisk status, og man kan derfor ikke si at funnene er direkte overførbare til barn med spesifikke språkvansker generelt.
Forfatteren(es) anbefalinger	Ut fra de inkluderte studiene, konkluderer forskerne med at:  Foreldre må få hjelp/opplæring i å utvikle språktiltak til barna sine; både med tanke på hva og hvor mye de sier. 1. Tiltaket bør fokusere på sosial kommunikasjon mellom foreldre og barn

	<ol style="list-style-type: none"> <li>2. Foreldre bør få opplæring i bruke spesielle lingvistiske former, gjennom modeller og ekspansjoner</li> <li>3. Foreldre bør få opplæring i hjemmet, og på tvers av hverdagsrutiner</li> <li>4. Tiltakene kan ha effekt for barn med intellektuelle og språklige vansker</li> </ol> <p>Opplæring og veiledning av foreldrene bør skje jevnlig, helst en gang i uka (over en periode)</p>
--	--

#### OM PUBLIKASJONEN

Tittel	Evidence-based interventions for reading and language difficulties: Creating a virtuous circle
Forfatter(e)	Snowling, Margareth J., Hulme, C.
Årstall	2011
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	British Journal of Educational Psychology

#### KRITERIER

Målgruppe	Barn
Type tiltak	Ulike tiltak for å bedre leseferdigheter og muntlig språk
Geografisk avgrensning	England
Metode	Systematic review av tiltaksforskning innen lese- og språkvansker

#### INNHALDET

Beskrivelse av tiltaket	Ulike tiltak
Dokumentert effekter	- Det er lite forskning som sier noe om hvilke tiltak som virker, og derfor mange skolebaserte tiltak som å vite om det har (hatt) effekt.
Forfatteren(es) anbefalinger	<p>Et godt skolebasert tiltak må være basert på teoretisk kunnskap om hva lese- og språkvansker er, og må testes med RCT. Tidlig oppdagelse av språkvansker kan skje med med tester, screeninger og kartlegginger av ferdigheter. Tiltakene må måles, for å se RTI (Response-to-Intervention), blant annet med randomiserte kontrollerte forsøk.</p> <p>Det trengs mer forskning, blant annet for å koble teori og praksis tettere sammen. Grundige studier, med testing, er viktig for at beslutningstakere kan vedta effektive tiltak.</p> <p>«The virtuous circle» mellom teori og praksis: tiltaket baseres på teoriske kunnskaper og modeller. For å sjekke om teorien er riktig satt i praksis, må det testes gjennom RCT.</p> <p>Teorier om tiltak må testes ut i klasserommet, så det er en gjensidig påvirkning mellom teori og praksis.</p> <p>Programmet må være intensivt</p>

#### OM PUBLIKASJONEN

Tittel	A systematic meta-analytic review of evidence for the effectiveness of the 'Fast ForWord' language intervention program
Forfatter(e)	Strong, Gemma K., Carole J. Torgerson, David Torgerson og Charles Hulme
Årstall	2010
Type publikasjon	Artikkel
Forlag / utgiver	Journal of Child Psychology and Psychiatry

<b>KRITERIER</b>	
Målgruppe	Barn
Type tiltak	Bruk av dataprogrammet "FastForWord" som hjelpemiddel i skolen
Geografisk avgrensning	England
Metode	Metaanalyse med systematisk gjennomgang av seks RCT studier som forsket på effekten av det digitale opplæringsprogrammet «Fast ForWord».
<b>INNHALDET</b>	
Beskrivelse av tiltaket	Tiltaket bestod i å benytte dataprogrammet Fast ForWord. Fast ForWord består av flere språkbaserte audiovisuelle spill basert på ulike temaer som er tenkt å skulle engasjere barn mellom 4 og 14 år. Spillet er utviklet for å bedre de muntlige ferdighetene og leseferdighetene hos barn med SSV. Spillet baserer seg på en antagelse om at de språklige utfordringene til barn med SSV henger sammen med vansker med å prosessere informasjon som gis muntlig. Dataprogrammet og de ulike spillene tilpasser seg barnets ferdighetsnivå.
Dokumentert effekter	Gjennomgangen av de inkluderte forskningsartklene (seks RCT'er) viser at «Fast ForWord» ikke har dokumentert effekt når det gjelder å behandle barn og unge med (ekspressive) spesifikke språkvansker. Konklusjonen fra gjennomgangen av de inkluderte studiene støttes også av andre studier som ikke er inkludert. Forfatterne understreker at på generelt grunnlag betyr ikke manglende påvist effekt i enkeltstudier at et tiltaket som sådann ikke har effekt. Med utgangspunkt i at de inkluderte studiene hadde en grundig metode og baserte seg på et forholdsvis stort utvalg, burde studiene ha dokumentert selv små effekter dersom det eksisterte.
Forfatteren(es) anbefalinger	I stedet for Fast ForWord (og lignende programmer?) anbefaler forfatterne konvensjonelle former for behandling da dette har dokumenterte effekter på forbedring av barn med spesifikke språkvansker ekspressive vansker.



**VEDLEGG 3: OVERSIKT OVER PUBLIKASJONER SOM FREMKOM I SØKENE, MED  
BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DE ER INKLUDERT/EKSKLUDERT**



Språk	Tittel	Forfatter	Publiseringsår	Publikasjon	Tema	Inkludert / ikke inkludert	Begrunnelse
<b>Norske publikasjoner</b>							
	"Rådgivning - det er bare hun det" : En kvalitativ studie om hvordan foreldre til barn med språkvansker opplever at de blir møtt og fulgt opp av det spesialpedagogiske hjelpeapparatet	Alnæs, H.	2012	Masteroppgave UiO	Foreldre til barn med språkvanskers opplevelse av møte og samarbeidet med det spesialpedagogiske hjelpeapparatet	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	Hva vet de og hva kan de vite om spesifikke språkvansker? : en studie om læreres kunnskap om spesifikke språkvansker og hvilken kunnskap de har forutsetning for å ha - med fokus på de som jobber på første trinn i grunnskolen	Andersen, V.	2008	Masteroppgave	Læreres kunnskap om spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	Foreldrefokusert språkintervensjon : En undersøkelse av foreldres utbytte av veiledningskurset	Andresen, A. og H. L. Nielsen	2013	Masteroppgave UiO	Foreldre til barn med språkvanskers utbytte av veiledningskurset «Foreldre som ressurs».	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	"Usynlige" språkvansker i skolen. En kvantitativ spørreundersøkelse om språkvansker i skolen	Ballovarre, H.	2014	Masteroppgave UiT	Hvordan oppdage og kartlegge språkvansker i skolen.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	Kommunikasjon er mer enn ord... : pragmatiske ferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker	Barka, I.H.	2006	Masteroppgave	Pragmatiske ferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	Dette har vi venta på så lenge... Multiboka, en lærebok for elever med spesifikke språkvansker?	Bergseth, G.	2010	Masteroppgave UiS	Evaluering / undersøkelse av læremiddelet «Multiboka» som er utviklet for barn med SSV.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	Noen ganger er det lett, og noen ganger vanskelig, men mest vanskelig : en undersøkelse om pragmatiske vansker er en del av kommunikasjonsvansken hos ungdom med spesifikke språkvansker	Borud, G.	2005	Masteroppgave	Pragmatiske ferdigheter hos ungdommer med spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
	Spesifikke språkvansker og bruk av læringsstrategier-Kvalitative intervju med fem unge med spesifikke språkvansker	Bøhler, V. Aa.	2015	Masteroppgave UiO	Hvilke læringsstrategier ungdom med spesifikke språkvansker benytter seg av.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave

Identifisering av barn med spesifikke språkvansker : standardiserte testers validitet	Elsebutangen, W. J. og E. S. Holst-Larsen	2010	Masteroppgave UiO	Validiteten i kartleggingsverktøy for å avdekke spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Språkrelaterte vansker hos minoritetsspråklige barn, is i magen ... eller grunn til bekymring.	Elverum, L.	2014	Masteroppgave UiT	Kartlegging av minoritetsspråklige barn med språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Ett eller to? Helsestasjoners arbeid med tospråklige familier til barn med mulige språkvansker. En kvantitativ undersøkelse av nåværende praksis.	Finsaas, M.	2013	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av hvordan helsestasjoner jobber med foreldre i tospråklige familier der barna viser tegn på sen språkutvikling.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Flerspråklige barn med språkvansker/SSV. Hvordan arbeider logopedene?	Folden, K. K.	2015	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av hvordan logopeder arbeider med flerspråklige barn med språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Fra utdanning til handling i yrket : En kvalitativ undersøkelse av nyutdannede førskolelærere sin kompetanse i forhold til språkvansker	Færder, C. I.	2012	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av førskolelæreres kompetanse på språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Kartlegging av barns språk: Godt for hvem – godt for hva?	Gjems, L.	2010	Nordisk BarnehageForskning	Undersøkelse av hvor bevisste førskolelærerstudenters språkbruk er i møte med små barn.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
"Ungene skal bade i språket, det skal være språk hele tiden!" En kvalitativ undersøkelse av hvordan spesialpedagoger og barnehagelærere i barnehagen jobber med språkstimulering for femåringer med forsinket og normal språkutvikling	Hansvik, V.	2014	Masteroppgave UiT	Undersøkelse av hvordan spesialpedagoger og barnehagelærere i barnehagen jobber med språkstimulering hos femåringer med forsinket og normal språkutvikling.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Barn med spesifikke språkvansker og deres læring i overgangen fra barnehage til skole : en teoribasert analyse av rammeplan for barnehagen og læreplan for skolen	Hestø, L. og L. Steinsland	2007	Masteroppgave	Analyse av rammeplan for barnehagen og læreplan for skolen med utgangspunkt i barn med spesifikke språkvanskers behov og læring.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Minnespenn ved språkvansker En studie om sammenhengen mellom arbeidsminnet og språkferdigheter ved språkvansker	Hoff, H. G.	2014	Masteroppgave UiO	Undersøkelse om sammenhengen mellom arbeidsminnet og språkferdigheter hos barn med språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Psykisk helse hos barn med spesifikke språkvansker	Holvik, M. R.	2007	Masteroppgave	Undersøkelse om den psykiske helsen hos barn med spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave

Barns språklige begrensninger: terapeutiske utfordringer - strategier og metoder for å få i gang kommunikasjon	Huseby, C. S.	2012	Masteroppgave UiB	Strategier og metoder for å bedre barn med språklige utfordringers kommunikasjon.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Barn med minoritetsspråklig bakgrunn og språkvansker. Et kvalitativt studie av barnehagelæreres erfaringer.	Johansen, A. B.	2014	Masteroppgave UiT	Kartlegging og diagnostisering av språkvansker hos barn med minoritetsspråklig bakgrunn.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
"Det er liksom ingen oppskrifter" : om logopeders arbeid med spesifikke språkvansker	Jørgensen, E.	2011	Masteroppgave UiO	Kartlegging av hvordan logopeder utvikler tiltak for barn med spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Hvordan trives barn med spesifikke språkvansker i barnehagen?	Kandal, B. O.	2015	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av hvordan barn med spesifikke språkvansker trives i barnehagen.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Sosial kompetanse hos barn og unge med spesifikke språkvansker	Karstensen, M. F.	2014	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av sammenhengen mellom spesifikke språkvansker og sosial kompetanse.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Hvordan opplever styrere i tre barnehager det å oppdage barn med sosiale og emosjonelle vansker i barnehagen?	Kjæreng, M. S.	2014	Masteroppgave UiT	Undersøkelse av barnehagestyreres kompetanse til å møte barn med vansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Tilrettelegging for barn med språkvansker i skolen - En kvalitativ studie av tre spesialpedagoger og tre læreres arbeid med å tilrettelegge for barn med språkvansker	Kvernberg, K.	2015	Masteroppgave NTNU	Undersøkelse av hvordan lærere tilrettelegger for barn med språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Mestring og arbeidslivstilknytning. Foreldre som har barn med utviklingsforstyrrelser	Kvåle, I. Aa.	2013	Masteroppgave HiOA	Utviklingsforstyrrelser hos barn og foreldrenes arbeidslivstilknytning.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
"Hvilken sammenheng er det mellom talespråklige ferdigheter i førskolealder og avkodingsvansker i lesing, og hvilke betingelser synes eventuelt å fremme eller hemme denne utviklingen?"	Larsen, T.	2013	Masteroppgave UiT	Undersøkelse av sammenheng mellom talespråklige ferdigheter i førskolealder og avkodingsvansker i lesing.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
«Hvis vi snakker sammen og så senser jeg at folk ikke forstår da gidder jeg ikke mer. Da vil jeg ikke si mer. For hva er vitsen med det? Hvis folk ikke forstår...» :En oppgave om narrativ tilnærming og språkvansker	Løken, M.	2014	Masteroppgave HiL	Beskrivelse av hvordan personer med spesifikke språkvansker opplever å ha denne diagnosen.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave

Språkutvikling og begrepsinnlæring: tiltak for begrepsinnlæring i skolen	Martinsen, Torhild	2013	Bacheloroppgave HiNe	Tiltak for begrepsinnlæring for barn språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en bacheloroppgave
Kartlegging av språkutvikling hos førskolebarn	Meijers, S. H. K.	2012	Masteroppgave UiT	Kartlegging av språkutvikling i barnehager.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Språkstimulering i barnehagen: Om hvordan pedagoger utnytter barnehagens ulike arenaer til språkstimuleringen	Morken, K. L.	2012	Masteroppgave HiL	Pedagogers tilnærming til språkstimulering sett opp mot sosiokulturell læringsteori.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Samarbeid mellom logoped og pedagogisk leder - en kvantitativ undersøkelse med vekt på rådgivning og konsultasjon som arbeidsform.	Norang, T. J. G.	2014	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av hvordan pedagogisk leder/barnehagelærer kan samarbeide og lære av logopeder.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Språket som verktøy til samhandling: en kvalitativ undersøkelse om pedagogers erfaringer med Karlstadmodellen - en språktreningsmodell for barn med språkvansker	Olsen, M. K.	2013	Masteroppgave NLA høgskolen	Undersøkelse av pedagogers erfaringer med Karlstadmodellen - en språktreningsmodell for barn med språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Spesifikke språkvansker hos barn og unge: sammenheng mellom lærerens vurdering og testresultater	Pedersen, R.	2011	Masteroppgave UiO	Validitet i kartleggingsverktøy for barn med spesifikke språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Hvordan kan barnehagen tilpasse opplæringen til flerspråklige barn med sen språkutvikling?	Rogne-Hareide, M.	2013	Bacheloroppgave HiNe	Hvordan avdekke og kunne tilrettelegge for flerspråklige barn med sen språkutvikling.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en bacheloroppgave
"Språkstimulering trengs heile tida - det er ferskvare": En kvalitativ studie basert på fire førskolelæreres synspunkter og erfaringer	Rue, G. I. Aa. og S. V. Hansen	2012	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av hvordan det arbeides med språkstimulerende tiltak i førskolen	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Språklig engasjerbarhet hos barn mellom 1-3 år	Sandland, Si. M.	2014	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av observasjonsverktøy og ekstern veiledning av barnehagepersonalet.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
"Kan vi vente med å se?": hvordan observerer barnehagen barn som er i risikozonen for å utvikle språkvansker, og hva blir gjort for å forebygge slike vansker?	Sandnes, S. A.	2010	Masteroppgave HBO	Kartlegging, forebygging og tiltak for barn med spesifikke språkvansker i barnehagen	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave

Barnepass fram til 18 måneder Sammenhenger mellom barnepass fram til 18 måneder og språklige ferdigheter og psykisk fungering ved 5 år	Schjølberg, S., R. L. M. Vartun, S. S. Helland og K. S. Mathiesen	2011	Folkehelseinstituttet - rapport	Undersøkelse av sammenhengen mellom barnepass fram til 18 måneder og språklige ferdigheter og psykisk fungering ved 5 år.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen omhandler "barn med språkutfordringer" generelt, og er ikke knyttet spesielt til SSV.
Logopeders tilnærming til barn med språklydvansker; En kvantitativ undersøkelse med vekt på evidensbasert praksis	Sionsen, M.	2015	Masteroppgave, spesialpedagogikk (UiO)	Undersøkelse av logopeders arbeid med barn med språklydvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Barnehagepedagogen i møte med barn med svak språkforståelse : som brobygger eller som fartsdump?	Skree, A.	2012	Masteroppgave UiO	Observasjon av barnehagepedagog arbeid med et barn med språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Språkkartlegging i barnehagen - En intervjustudie av pedagogiske ledere	Solheim, E. F.	2013	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av hvordan språkkartlegging i barnehagen foregår.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Sammenligning av WISC-R- og WISC-III-skårer i et klinisk utvalg: Svakheter i WISC-III-normer eller foreldete WISC-R-normer?	Sundberg, H. m.fl	2006	Tidsskrift for norsk psykologiforening	Vurdering av Wechslers evnetest.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Tidlig lydproduksjon hos barn med språkvansker: en litteraturstudie	Sundgot, T. O.	2010	Masteroppgave UiO	Lydproduksjon og språkvansker.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Tidlig innsats for stille barn. Om pedagogers sensitivitet for skjulte (språk-?)vansker, i en travel hverdag	Thorsen, A. T. S.	2012	Masteroppgave UiS	Undersøkelse av pedagogers arbeid med (å oppdage) spesifikke språkvansker hos barn.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Dinosaurskole i smågruppe: Et tiltak for å redusere problematferd hos enkeltelever i klasserommet	Thorsrud, K. B.	2013	Masteroppgave UiO	Undersøkelse av programmet «Dinosaurskolen», som er et program for å redusere problematferd	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
En gang språksvak – alltid språksvak?: Har barn med språkvansker et uutnyttet potensial?	Tverbekkmo, A.K.	2013	Masteroppgave HiL	Undersøkelse av effekten av strukturert opplæring med ordliste for språksvake barn.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave
Dyspraksi og språkvansker : en kartlegging av dyspraktiske symptomer hos barn med spesifikke språkvansker i Norge	Zahl, A-G. S.	2007	Masteroppgave	Kartlegging av dyspraktiske symptomer hos barn med spesifikke språkvansker i Norge.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave

Danske publikasjoner							
Sproget kan styrkes. Rapport om SPELL og Fart på sproget	Bleses, D. m.fl.	2015	Forskningsrapport	Effektstudier av språklig intervensjon («SPELL» og «Fart på sproget») for barnehagebarn.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen omhandler "barn med språkutfordringer" generelt, og er ikke knyttet spesielt til SSV.	
Om fællestræk og variation. En undersøgelse af verbers præteritumbøjning hos danske børn med sprogforstyrrelser	Christensen, R. V.	2010	PhD Københavns Universitet	Kartlegging av hvilke konkrete språkutfordringer barn med språkvansker har.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen omhandler "barn med språkutfordringer" generelt, og er ikke knyttet spesielt til SSV.	
Hvordan henger det sammen?: Om spesifikke vanskeligheter med sprogforståelse i læsning og inferensfærdigheters betydning for læseforståelse	Daugaard, H. T.	2015	PhD Københavns Universitet	Undersøkelse av hvordan spesifikke språkvansker kommer til uttrykk i leseforståelse.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.	
Specifik sprogforstyrrelse: en comorbid forstyrrelse ved ADHD	Jensen de López, K. M.	2011	BestPractice	Artikkel som tar for seg implikasjonene av manglende på standard for intervensjon	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.	
Virkningsfulde tiltag i dagtilbud. Et systematisk review af reviews	Nielsen, T. K., N. Tiftikci og M. Søgaard Larsen	2013	Teknisk rapport	Kunnskapsoppsummering om hvilke tiltak som har vist effekt for barn i dagtilbud.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen omhandler "barn med språkutfordringer" generelt, og er ikke knyttet spesielt til SSV.	
Når sproget gjør modstand	Olsen, L. S.	2010	Psykolog nyt	Drøfting av definisjonen av spesifikke språkvansker, status på dansk forskning og hvordan psykologene skal arbeide med det.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.	
SLI er mere end blot forsinket udvikling af sproglige færdigheder	Olsen, L. S. og K. J. de López	2010	Psyke & Logos	Kartlegging av hva utfordringene til barn med SLI kommer av.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.	
Sammenhengen mellom selvværd og avvigende utvikling af spesifikke færdigheder hos skolebørn	Sandborg-Petersen, L. M.	2010	Cand psych (masteroppgave) Aalborg Universitet	Sammenhengen mellom selvtillit og skolebarns ferdigheter.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave	

Svenske publikasjoner						
	Språkstörning i ett flerspråkigt perspektiv. En fallstudie	Abdulkarim, A. I.	2014	Eksamensoppgave Malmö högskola	Undersøkelse av elever, foreldres og pedagogers erfaring med språkstøtte til minoritetsspråklige elever.	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
	Om jag får välja mitt eget stöd: Ungdomars upplevelser av skolans stöd i läsning och skrivning	Ahlmark, J.	2011	Stockholms Universitet	Undersøkelse av elevers erfaring og opplevelse fra deltakelse i språkutviklingsprogrammer i skolen.	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
	Samspel mellan barn med och utan en språkstörning - ur pedagogers perspektiv	Babic, L. & Strandberg, J.	2014	Malmö högskola	Undersøkelse av samspillet mellom barn med og uten språkvansker fra et pedagogisk perspektiv.	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
	Språkstörning: sex personers uppfattningar om språkstörning som begrepp och dess påverkan på läs- och skrivutveckling samt om den lärmiljö som erbjuds.	Bladh, Jessica	2011	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Undersøkelse av oppfatninger av begrepet «språkstörning».	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
	Grav språkstörning: En studie om konsekvenser och arbetssätt inom sarskolan	Danielsson, Eva	2010	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Undersøkelse av konsekvensene ved alvorlige språkvansker	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en bacheloroppgave.
	Tidiga kommunikations- og språkingsatser til førskolebarn	Eberhart, B. m.fl.	2014	Föreningen Sveriges Habiliteringschefer	Oppsummering av forskning på tidlige kommunikasjons- og språkingsatser til førskolebarn.	Inkludert
	Metoder för att stimulera språk och kommunikation hos barn, ungdomar och vuxna inom habiliteringen	Backman, Ellen	2015	Föreningen Sveriges Habiliteringschefer	Oppsummering av forskning for språk- og kommunikasjonstiltak for barn, unge og voksne med spesifikke språkvansker	Inkludert
	En kartläggning över førskolebarns språkstörningar	Elmqvist, S.	2011	Linnéuniversitetet	Deskriptiv kartlegging av ulike språkvansker hos førskolebarn	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
	Språkstörning hos barn: vilka konsekvenser medför det för den sociala samvaron	Englund Axvallen, Ewa	2010	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Studie med utredning av konsekvenser for barn med språkvansker	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
	Barn med språkstörning: en førskolepedagogs utmaning	Engström, M.	2011	Södertörns högskola	Studie om barnehagelæreres ansvar for barn med språkvansker	Ikke inkludert Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.

Beteende hos barn på språkskola: Jämførelser med normdata från barn med typisk språkutveckling	Eriksson, A.	2010	Lindköpings Universitet	Undersøkelse av sammenhenger mellom spesifikke språkvansker og barn med typisk utvikling når det gjelder atferd	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en bacheloroppgave.
Logopedisk intervensjon for barn med språkstørning ur ett historiskt perspektiv: en oppføljningsstudie	Falk, L. og A. Åhsberg	2011	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Oppsummering av logopediske tiltak for barn med språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkstørning -en okänd funktionsnedsättning?: En studie om pedagogers kunnskaper omkring språkstørning	Fredriksson, P.	2013	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Studie om førskoleansattes kunnskap om språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
ESSENCE samlar diagnoserna till en helhet	Gilleberg, C.	2014	Läkartidningen	Medisinsk artikkel om å se ulike kognitive diagnoser i sammenheng, for å gi et bedre koordinert tilbud	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Fonologiska svårigheter hos barn: En studie om hur olika yrkesgrupper kan arbeta med detta	Harbe, Linda	2012	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Studie med forslag om hvordan ulike yrkesgrupper kan jobbe for barn med fonologiske språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Vad hände sen? Djupintervjuer med unga vuxna med språkstørning	Johnson, S. H. m.fl.	2011	Lunds Universitet	Kvalitativ studie om voksnes erfaringer med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkstørningar hos barn: -Om pedagogisk arbeidssett i förskolan	Jonasson, C. og Z. I. Nilsson	2012	Linnéuniversitetet	Studie om pedagogiske innsatser for barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språk och minne – hinder eller verktyg?: En studie om pedagogers forholdningssatt till elever med språkstørning i lærandesituationer, med fokus på arbeidsminne	Karlberg, A.	2015	Umeå universitet	Studie om pedagogiske innsatser for barn med spesifikke språkvansker, med fokus på arbeidsminne	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Barns språkutveckling: Validering av SECDI-III mot CCC-2	Larsson, A.	2014	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Nevrologisk studie av testing av barns språkutvikling	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Introducera TAKK med GAKK i förskolan: En webbsida for pedagoger i förskolan: Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation tillsammans med grafisk alternativ och kompletterande kommunikation for barn i åldrarna 1-3år	Malmberg, Martina og Evertsson, Viktoria	2014	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Vurdering av et databasert språktiltak på førskolen/barnehagen	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.



Logopedisk gruppbehandling för barn med språkstörning	Netlin, R.	2015	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Studie om hvordan logopeder med tiltak for barn med språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkstörning: en pedagogisk utmaning	Niklasson, Gun	2011	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Studie om hvordan pedagoger jobber med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
PECS som samtalsstöd vid autism: En intervensjonsstudie med införande av en kommunikationskarta anpassad för pratstunder	Nilsson, L.	2010	Uppsala Universitet	Vurdering av kommunikasjonsverktøyet PECS, som samtaleverktøy for autister og personer med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Övergång till och undervisning i kommunikationsskola	Obeid, Najah	2015	Malmö högskola	Om betydningen av å bli overført til en kommunikasjonsskole/spesialskole for barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Inkludering av språkbarn - En utmaning for klasslärare	Ohlson, O. m.fl.	2013	Malmö Högskola	Studie om hvordan lærere håndterer barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkstörning - handler det bara om språk?: En kvalitativ studie om språkstörning och överlappende utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar	Olausson-Westermark, S.	2013	Stockholms universitet	Kvalitativ studie som omhandler spesifikke språkvansker og mulig overlapp med andre kognitive ferdigheter	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkutveckling i förskolan: En fallstudie om en förskoleavdelnings arbete med språkutveckling	Olin, G. m.fl.	2011	Malmö Högskola	Studie om innsats på førskolen, knyttet til språkutvikling generelt	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkstörning och lärande – praktisk-estetiska aktiviteter i en opplevelsebasert undervisning	Olin, G. m.fl.	2015	Malmö Högskola	Vurdering av et undervisningstiltak som fokuserer på praktiske aktiviteter for å lære bedre	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
- Sitt här och språka med mig: En studie om förskolepersonals tanker og resonemang om språkutveckling och barn med språkstörning	Paulsson, S.	2012	Linnéuniversitetet	Studie om tiltak for spesifikke språkvansker, fra førskoleansattes perspektiv	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språksvårigheter i förskolan - En observationsstudie om arbeidet med TAKK och barns språksvårigheter i förskolan.	Persson, Lina	2011	Göteborgs universitet	Kvalitativ studie om språkvansker på førskolen/i barnehagen og tiltaket TAKK	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en bacheloroppgave.

Matematikundervisning for elever med språkstorning	Samuelson, Britt	2014	Göteborgs universitet	Studie som omhandler hvordan man kan tilrettelegge matematikundervisning for barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkstorning och stamning hos barn och unga	Sand, Charlotte	2011	Landstinget i Östergötland	Studie om hvordan språkvansker og stamning arter seg hos barn og unge	Ikke inkludert	Inklusjonskriterium 4: Artikkelen utgår, da den ikke handler om spesifikke språkvansker men om stamning
Språkstorning & Språksvårigheter hos barn i førskoleåldern	Shoubaki, Dalal	2015	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Deskriptiv studie om språkvansker og språkforstyrrelser hos barn i førskole-/barnehagealder	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Modersmål, språkproblem och användning av AKK	Solano, L. m.fl.		m.i.m kunskapscentrum	Handler om effekten av tiltaket AKK (Alternativ och Kompletterande Kommunikation)	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen omhandler "barn med språkutfordringer" generelt, og er ikke knyttet spesielt til SSV.
Det komplekse lärandet	Staflin, S. m.fl.	2015	Uppsala universitet		Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Fokus på framgång - en intervjustudie om pedagogers erfaringer av framgångsrika metoder för att behålla före detta hemmasittare i sarskolan och specialskolan	Stålborg, Maria, Wetterdal, Maria	2014	Göteborgs universitet	Kvalitativ studie om tiltak for barn med spesifikke språkvansker, på spesialskole og vanlig skole	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Inkludering och anpassning: Undervisning av elever med generell språkstorning i samverkan mellan specialskola och grundskola.	Svedberg, Martin	2015	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Studie om hvordan spesialskolen og grunnskolen kan utvikle gode tiltak for barn med språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Vem förstår mig?: En essä om hur vi pedagoger i förskolan kan bemöta och hjälpa barn med språkstorning	Törnstrand, A. og S. Östman	2013	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Essay om anbefalte tiltak for førskolepedagoger når det gjelder barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
Språkutveckling i förskolan: Jämförande studie mellan språkförskola och traditionella förskolor	Törnsäter, Christina og Wesselmark, Sofia	2011	Digitala Vetenskapliga Arkivet	Komparativ studie om forskjeller og likheter med en språkskole og tradisjonell førskole	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en bacheloroppgave.

	Allting är relativt – En jämförande studie av relativsatser hos barn med och utan språkliga problem.	Waxegård, M.	2014	Lund Universitet	Studie om språklige tiltak for barn og unge med og uten spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 2: Artikkelen utgår da det er en masteroppgave.
<b>Engelske publikasjoner</b>							
	Language Abilities in Children Who Were Very Preterm and/or Very Low Birth Weight: A Meta-Analysis	Barre, N.	2011	US National Library of Medicine	Studie om sammenheng mellom premature barn og risiko for utvikling av spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Brainstem correlates of temporal auditory processing in children with specific language impairment	Basu, M., A. Krishnan og C. Weber-Fox	2010	Developmental Science	Nevrologisk studie om auditive ferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Overlaps Between Autism and Language Impairment: Phenomimicry or Shared Etiology?	Bishop, D.	2010	Behavior Genetics	Nevrologisk studie om mulige sammenhenger mellom autisme og spesifikke språkvansker	Inkludert	
	Narrative abilities in monolingual and dual language learning children with specific language impairment	Cleave, P. L.	2010	Journal of Communication Disorders	Narrative ferdigheter hos en- og tospråklige barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Content and Form in the Narratives of Children With Specific Language Impairment	Colozzo, P.	2011	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studie om narrative ferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Comparison of modalities in SLI syntax: A study on the comprehension and production of non-canonical sentences	Contemori, C.	2010	Lingua	Studie om syntaksferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Txt lang: Texting, textism use and literacy abilities in adolescents with and without specific language impairment	Conti-Ramsden, G.	2011	Journal of Computer Assisted Learning	Om mobilbruk og sms som kommunikasjonsverktøy for unge med og uten spesifikke språkvansker	Inkludert	
	Developmental Trajectories of Verbal and Nonverbal Skills in Individuals With a History of Specific Language Impairment: From Childhood to Adolescence	Conti-Ramsden, G.	2012	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studie om verbale og non-verbale ferdigheter hos barn og unge med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Growth of reading skills in children with a history of specific language impairment: the role of autistic symptomatology and language-related abilities.	Conti-Ramsden, G.	2010	The British Journal of Developmental Psychology	Deskriptiv studie om utvikling i leseferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.

Young people with specific language impairment: A review of social and emotional functioning in adolescence	Conti-Ramsden, G. og K. Durkin	2010	Child Language Teaching and Therapy	Deskriptiv studie av hvordan unge med spesifikke språkvansker fungerer sosialt og emosjonelt	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Speech and Language Impairments in Children: Causes, Characteristics, Interventions and Outcome	Dorothy Bishop, Laurence Leonard	2014	Bok: Speech and Language Impairments in Children: Causes, Characteristics, Interventions and Outcome	Handler om ulike grammatiske tiltak rettet mot barn med spesifikke språkvansker	Inkludert	
Practitioner Review: Reading disorders: what are the effective interventions and how should they be implemented and evaluated?	Duff, F. J.	2010	Journal of Child Psychology and Psychiatry	Oversikt over tiltak som er gjennomført for barn med spesifikke språkvansker og lesevansker	Inkludert	
Socio-emotional engagement, joint attention, imitation, and conversation skill: Analysis in typical development and specific language impairment	Farrant, B. M., M. T. Maybery og J. Fletcher	2011	First Language	Deskriptiv studie om utvikling av kognitive og språklige ferdigheter hos spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Communication, Listening, Cognitive and Speech Perception Skills in Children With Auditory Processing Disorder (APD) or Specific Language Impairment (SLI)	Ferguson, M. A:	2011	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studie om kognitive og språklige ferdigheter hos barn med spesifikke språkvansker og APD.	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Auditory Processing Disorder and Auditory/Language Interventions: An Evidence-Based Systematic Review	Fey, M. E. et al.	2011	Language, Speech, and Hearing Services in Schools	Systematic review om språktiltak rettet mot barn med spesifikke språkvansker og APD (Auditory Processing Disorder)	Inkludert	
Developmental Coordination Disorder in children with specific language impairment: Co-morbidity and impact on quality of life	Flapper. B.	2013	Research on developmental disabilities	Medisinsk studie om koordinasjonsvansker hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Dyslexia and Specific Language Impairment: The Role of Phonology and Auditory Processing	Fraser, J.	2010	Scientific studies of reading	Deskriptiv studie om sammenheng mellom spesifikke språkvansker og dysleksi	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Efficacy of language intervention in the early years	Fricke, S. et al.	2012	Journal of Child Psychology and Psychiatry	Om tidlig innsats-tiltak for barn med spesifikke språkvansker	Inkludert	
Which questions are most difficult to understand?: The comprehension of Wh questions in three subtypes of SLI	Friedmann, N.	2011	Elsevier	Kartlegging av spørreordforståelse blant barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.

Social communication disorder outside autism? A diagnostic classification approach to delineating pragmatic language impairment, high functioning autism and specific language impairment	Gibson, J.	2013	Journal of Child Psychology and Psychiatry	Klinisk vurdering av sosiale kommunikasjonsvansker, innen autisme og spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
A temporal sampling framework for developmental dyslexia	Goswami, U.	2011	Trends in cognitive sciences	Medisinsk forskning om spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Grammar predicts procedural learning and consolidation deficits in children with Specific Language Impairment	Hedenius, M.	2011	Research in Developmental Disabilities	Deskriptiv studie om hvordan grammatiske ferdigheter kan påvirke læring hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Executive functioning in children with specific language impairment	Henry, L. A.; D. J. Messer og G. Nash	2012	Child Psychology and Psychiatry: Framework for practice, Second edition	Deskriptiv studie om barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Cerebellum, Language, and Cognition in Autism and Specific Language Impairment	Hodge, S. M.	2010	Cerebellum, Language, and Cognition in Autism and Specific Language Impairment	Nevrologisk studies om sammenligner autism og spesifikke språkvansker, mht språk, kognitiv utvikling og	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Grammatical Difficulties in Children with Specific Language Impairment: Is Learning Deficient?	Hsu, H.J. og D. Bishop	2010	Human Development	Deskriptiv studie om grammatiske vansker hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Preschoolers with autism show greater impairment in receptive compared with expressive language abilities	Hudry, K.	2010	Forsinket språkutvikling (ekspressivt og reseptivt) hos autistbarn	Deskriptiv studie av reseptive og ekspressive vansker hos barn med spesifikke språkvansker og autister	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Children's Reading Comprehension Difficulties, Nature, Causes and Treatments	Hulme, C.	2011	Current directions in psychological science	Forskningsoppsummering av tiltak rettet mot barn med spesifikke språkvansker	Inkludert	
Gesture and Motor Skill in Relation to Language in Children With Language Impairment	Iverson, J.	2011	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studie motoriske ferdigheter for barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
The interface between bilingual development and specific language impairment	Johanne Paradis, J.	2010	Applied Psycholinguistics	Sammenheng mellom tospråklig utvikling og spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke

						omhandler tiltak.
Effective intervention for expressive grammar in children with specific language impairment	K.M. Smith-Lock	2013	International Journal of Language & Communication Disorders	Studie om hva som er effektive tiltak knyttet til ekspressiv grammatikk for barn med spesifikke språkvanser	Inkludert	
Advances in Early Communication and Language Intervention	Kaiser, A. P.	2011	Journal of Early intervention	Kommunikasjons- og språktiltak rettet mot barn med spesifikke språkvanser i tidlig alder	Inkludert	
Are children with Specific Language Impairment competent with the pragmatics and logic of quantification?	Katsos, N.	2010	Elsevier	Deskriptiv studie om pragmatikk og kvantifiseringslogikk for barn med spesifikke språkvanser	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Specific language impairment (SLI) and reading development in early school years	Kauppila, T.	2015	Child Language Teaching and Therapy	Deskriptiv studie av leseutvikling og spesifikke språkvanser i tidlig alder	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Bilingual children with primary language impairment: Issues, evidence and implications for clinical actions	Kohnert, K.	2010	Journal of Communication Disorders	Klinisk vurdering av årsaker og konsekvenser av spesifikke språkvanser hos fremmedspråklige barn	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Children with specific language impairment, Second edition	Leonard, L. B.	2014	Children with specific language impairment, Second edition	Handler om ulike tiltak for barn med spesifikke språkvanser	Inkludert	
Pragmatic language impairment and associated behavioural problems	Ludo Verhoeven	2010	International Journal of Language & Communication Disorders	Deskriptiv studie av sammenheng mellom pragmatiske språkvanser og atferdsproblemer	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen omhandler "barn med språkutfordringer" generelt, og er ikke knyttet spesielt til SSV.
Procedural and declarative memory in children with and without specific language impairment	Lum, J. A. G.	2010	International Journal of Language & Communication Disorders	Deskriptiv studie om arbeidsminne hos barn/unge med spesifikke språkvanser	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.

Working, declarative and procedural memory in specific language impairment	Lum, J. A. G., G. Conti-Ramsden, D. Page og M. T. Ullman	2012	Cortex	Deskriptiv studie om arbeidsminne hos barn/unge med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Explaining Lexical-Semantic Deficits in Specific Language Impairment: The Role of Phonological Similarity, Phonological Working Memory, and Lexical Competition	Mainela-Arnold, E.	2010	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studie om leksikalsk-semantiske vansker for barn/unge med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
On the nature and cause of Specific Language Impairment: A view from sentence processing and infant research	Marinis, T.	2011	Lingua	Studie om årsakene til spesifikke språkvansker, og hvordan barn med diagnosen prosesserer setninger	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Identifying specific language impairment in deaf children acquiring British Sign Language: Implications for theory and practice	Mason, K. , et.al.	2010	British Journal of Developmental Psychology	Psykologisk studie om døve barn som bruker tegnspråk	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Is working memory training effective? A meta-analytic review	Melby-Lervåg, M. og C. Hulme	2013	American Psychological Association	Metaanalyse om tiltak for å bedre arbeidsminnet til barn med spesifikke språkvansker og andre kognitive vansker	Inkludert	
Behavioral profiles associated with auditory processing disorder and specific language impairment	Miller, C. A.	2011	Journal of Communication Disorders	Deskriptiv studie om atferdsprofiler hos barn med APD og spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Working Memory and Specific Language Impairment: An Update on the Relation and Perspectives on Assessment and Treatment	Montgomery, J. W., B. M. Magimairaj og M. C. Finney	2010	American Journal of Speech-Language Pathology	Tiltak for å bedre arbeidsminnet til barn med spesifikke språkvansker og andre kognitive vansker	Inkludert	
Investigation of Dyslexia and SLI Risk Variants in Reading- and Language-Impaired Subjects	Newbury, D. F.	2010	Springer Science+Business Media	Deskriptiv studie om sammenheng mellom dysleksi og spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Identification of Clinical Markers of Specific Language Impairment in Adults	Poll, G. H., S. K. Betz og C. A. Miller	2010	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Identifisering av kliniske markører for spesifikke språkvansker hos voksne	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
Phonological deficits in specific language impairment and developmental dyslexia: towards a multidimensional model	Ramus, F., C. R. Marshall, S. Rosen og H. K. J. van der Lely	2013	Brain. A journal of neurology	Nevrologisk studie om sammenhengen mellom spesifikke språkvansker og dysleksi	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.

	Predicting Language Outcomes at 4 Years of Age: Findings From Early Language in Victoria Study	Reiley, S.	2010	Pediatrics	Medisinsk studie om språkutvikling i 4-årsalderen	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	The Effectiveness of Parent-Implemented Language Interventions: A Meta-Analysis	Roberts, M. Y.	2011	American Journal of Speech-Language Pathology	Meta-analyse av effekten av foreldre-implementerte tiltak for barn med spesifikke språkvansker	Inkludert	
	Specific language impairment in Turkish: Evidence from case morphology in Turkish-German successive bilinguals	Rothweiler, M.	2010	US National Library of Medicine	Handler om fremmedspråklige barn i Tyrkia, med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Does preterm birth increase a child's risk for language impairment?	Sansavini, A.	2010	Early Human Development	Vurdering av sammenheng med premature barn og spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Specific Language Impairment	Schwartz, R. G.	2010	Handbook of Child Language Disorders	Klinisk vurdering sammenhenger mellom spesifikke språkvansker og andre diagnoser (blant annet Downs syndrom, autisme og hørselshemming)	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Psycholinguistic Profiling Differentiates Specific Language Impairment From Typical Development and From Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder	Sean M. Redmond, S. M.	2011	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Testing av sammenhenger mellom barn med spesifikke språkvansker, ADHD og barn med typisk utvikling	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Object and Action Naming in Children With Specific Language Impairment	Sheng, L.	2010	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studies om omhandler språkklydforståelse og vokabular hos barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Lexical-Semantic Organization in Children With Specific Language Impairment	Sheng, L. and K. K. McGregor	2010	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Deskriptiv studie om setningsoppbygningen til barn med spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Specific Language Impairment	Skuse, D. m.fl.	2011	Child Psychology and Psychiatry: Framework for practice, Second edition	En deskriptiv presentasjon av spesifikke språkvansker, knyttet til psykologiske og psykiatriske aspekter	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Evidence-based interventions for reading and language difficulties: Creating a virtuous circle	Snowling, M. J.	2011	British Journal of Educational Psychology	Handler om tiltak mot spesifikke språkvansker, og hvordan man kan dokumentere effekten av disse	Inkludert	
	Early identification and interventions for dyslexia: a contemporary view	Snowling, M. J.	2012	Jorsen	Studien handler om tidlig diagnostisering av dysleksi, og	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr. 5: Artikkelen



					hvilke tiltak som kan iverksettes		omhandler "barn som har problemer med dysleksi og språkproblemer», og er ikke knyttet spesielt til spesifikke språkvansker
	A longitudinal study of behavioral, emotional and social difficulties in individuals with a history of specific language impairment (SLI)	St-Clair, M. C.	2011	Journal of Communication Disorders	Deskriptiv studie av om de sosiale, emosjonelle og atferdsmessige aspektene ved spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	A systematic meta-analytic review of evidence for the effectiveness of the 'Fast ForWord' language intervention program	Strong, G.	2010	Journal of Child Psychology and Psychiatry	Meta-analyse av effekten av språktrenings-programmet Fast ForWord	Inkludert	
	Pragmatics of Language: Clinical Practice Issues	Tanya M. Gallagher	2013	Springer Science+Business Media	Kliniske vurderinger spesifikke språkvansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Is There a Common Neuroanatomical Substrate of Language Deficit between Autism Spectrum Disorder and Specific Language Impairment?	Verhoeven, J. S.	2012	Cerebral Cortex	Nevrologisk vurdering av hva spesifikke språkvansker kommer av	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Assessment of second language proficiency in bilingual children with specific language impairment: A clinical perspective	Verhoeven, L.	2011	Research on developmental disabilities	Har tospråklighet noe å si for SSV-barn når det gjelder (nederlandsk) språkutvikling?	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Auditory processing and speech perception in children with specific language impairment: Relations with oral language and literacy skills	Wandevall, E.	2012	Research in Developmental Disabilities	Longitudinell studie om lyd læring og språkforståelse i 1. og 3. klasse. SSV-barn med og uten lesevansker	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.
	Development of Phonological Processing Skills in Children With Specific Language Impairment With and Without Literacy Delay: A 3-Year Longitudinal Study	Wandevall, E.	2012	Journal of Speech, Language, and Hearing Research	Longitudinell studie, 3 grupper: SSV med og uten lesevansker og "vanlige" barn	Ikke inkludert	Inklusjonskriterie nr.6: Artikkelen utgår da den ikke omhandler tiltak.

